

บทที่ 2

บทบาทของสหประชาชาติในการลดและควบคุมอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธตามแบบ

ก่อนที่จะวิเคราะห์ถึงบทบาทของสหประชาชาติในเรื่องนี้ จะขออธิบายความหมายของคำว่า "การลดอาวุธ" (Disarmament) และ "การควบคุมอาวุธ" (Arms Control) ตามนัยของสหประชาชาติเสียก่อน

การลดอาวุธหมายถึง การจัดระเบียบ (Regulation) การจำกัด (Limitation) การทำให้น้อยลง (Reduction) และการกำจัด (Elimination) ซึ่งอาวุธต่าง ๆ กองกำลังและรายจ่ายทางทหาร ¹

ส่วนการควบคุมอาวุธนั้น หมายถึง มาตรการการจำกัด (Limitation) หรือการลด (Reduction) กองกำลังใด ๆ การจัดระเบียบ (Regulation) อาวุธและ/หรือการจำกัดวง (Restriction) ของการขยายตัวของกำลังทางทหารหรืออาวุธ ²

จากความหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การควบคุมอาวุธนั้น เป็นมาตรการหนึ่งในการลดอาวุธและมีความหมายที่แคบและเฉพาะเจาะจงกว่า เท่าที่ผ่านมาแม้สหประชาชาติจะมีเป้าหมายสูงสุดคือการลดอาวุธโดยทั่วไปและสมบูรณ์ แต่การควบคุมอาวุธซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งของการลดอาวุธก็ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวาง เพื่อควบคุมการแข่งขันทางอาวุธและเป็นการปูทางไปสู่การลดอาวุธโดยทั่วไปและสมบูรณ์ต่อไป

¹ Disarmament Study Series No.8 (New York : United Nations Centre for Disarmament, Department of Political and Security Affairs, 1983), p.9.

² Marek Thee, ed., UNESCO Armaments, Arms Control and Disarmament (Paris : Unesco Press, 1981), p.408.

2.1 บทบาทหลายรูปแบบของสหประชาชาติในการลดและควบคุมอาวุธ

บทบาทของสหประชาชาติในการลดและควบคุมอาวุธนั้น มีอยู่หลายรูปแบบซึ่งต่างก็มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ดังนี้

1. ด้านการเป็นที่ประชุมหารือ (Forum) สหประชาชาติเป็นองค์การระหว่างประเทศที่ใหญ่ที่สุด มีองค์การและหน่วยงานต่าง ๆ ที่ประเทศทั่วโลกเกือบทั้งหมดต่างเข้าร่วมเป็นสมาชิก องค์การและหน่วยงานเหล่านี้เป็นสถานที่ที่ประเทศสมาชิกใช้เป็นที่พักหารือกัน ในด้านการลดอาวุธ เช่น การประชุมว่าด้วยการลดอาวุธ (Conference on Disarmament) และสมัชชา เป็นต้น โดยเฉพาะสมัชชานั้น เอกสารสุดท้าย (Final Document) ของการประชุมสมัชชาวาระพิเศษว่าด้วยการลดอาวุธครั้งที่ 1 ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า สมัชชาเป็นที่ประชุมหารือกันในการลดอาวุธ¹

2. ด้านการเป็นที่รวมความคิดริเริ่ม (Initiative) ความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการลดอาวุธหลายประการมักจะถูกเสนอและริเริ่มกันในที่ประชุมของสหประชาชาติ เช่น สมัชชา และคณะกรรมการลดอาวุธ เมื่อความคิดริเริ่มดังกล่าวได้รับการยอมรับ สหประชาชาติก็จะถือเป็นแนวทางและเป้าหมายในการปฏิบัติงานต่อไป ตัวอย่างของความคิดริเริ่มที่ได้รับการยอมรับได้แก่ ปฏิญญาต่าง ๆ ของสมัชชา การอนุมัติสนธิสัญญาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องการลดอาวุธและควบคุมอาวุธ เป็นต้น

3. ด้านการประสานงาน (Co-ordination) ในการดำเนินงานด้านการลดและควบคุมอาวุธ สหประชาชาติมีหน่วยงานต่าง ๆ หลายหน่วยงาน ซึ่งจะประสานงานกันเพื่อให้การดำเนินงานมีความสอดคล้อง นอกจากนั้นสหประชาชาติยังต้องคอยประสานงานกับรัฐบาลของประเทศสมาชิก และองค์การที่มีอิสระของรัฐบาล (Non-Governmental Organizations) ในการรณรงค์เพื่อการลดอาวุธของโลก (World Disarmament Campaign) เพื่อให้งานด้านการลดอาวุธแพร่ขยายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในการนี้สหประชาชาติมีกรมกิจการลดอาวุธ (Department of Disarmament Affairs) เป็นตัวประสานงานทั้งภายในและภายนอกสหประชาชาติ

¹

Final Document, para.115.

4. ด้านการสนับสนุน (Support) ในการดำเนินงานเพื่อการลดอาวุธ
สหประชาชาติได้ให้ความสนับสนุนความพยายามทั้งภายในและภายนอกสหประชาชาติ เช่น การประชุมเพื่อการลดอาวุธ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีได้ขึ้นกับสหประชาชาติโดยตรง แต่สหประชาชาติก็ให้ความอุปถัมภ์อยู่ โดยจุดศูนย์กลางงบประมาณ สถานที่ประชุมและบุคลากร เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประเทศสมาชิกที่มาประชุมแสวงหาหนทางลดอาวุธ รวมทั้งการสนับสนุนการดำเนินการลดอาวุธในภูมิภาคต่าง ๆ เช่น การสนับสนุนปฏิญญากำหนดให้แอฟริกาเป็นเขตปลอดนิวเคลียร์ ซึ่งเป็นปฏิญญาขององค์การเอกภาพแอฟริกา และสนับสนุนการทำสนธิสัญญาต่าง ๆ เช่น สนธิสัญญากำหนดให้ละตินอเมริกาเป็นเขตปลอดนิวเคลียร์ ซึ่งเป็นสนธิสัญญาระหว่างประเทศในแถบละตินอเมริกา เป็นต้น

5. ด้านการวางแผน (Planning) หน่วยงานต่าง ๆ ของสหประชาชาติจะจัดวางโครงการเพื่อการลดอาวุธทั้งของตนและโดยส่วนรวม เพื่อความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเฉพาะการจัดวางแผนงานส่วนรวมนั้น สหประชาชาติโดยสมัชชาเป็นผู้จัดทำเอกสารสุดท้ายเพื่อเป็นแนวทางโดยทั่วไป นอกจากนั้นก็มักจะมีการเฉพาะกิจต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการเฉพาะกิจว่าด้วยมหาสมุทรอินเดีย และคณะกรรมการเฉพาะกิจว่าด้วยการประชุมการลดอาวุธของโลก เพื่อดำเนินการวางแผนงานเกี่ยวกับเรื่องการลดอาวุธและควบคุมอาวุธ

6. ด้านการดำเนินงาน (Proceeding) สหประชาชาติมีคณะมนตรีความมั่นคงเป็นเครื่องมือเพื่อการดำเนินงานด้านการลดอาวุธโดยตรง โดยมีสมัชชาเป็นองค์กรเพื่ออภิปรายและจัดทำคำแนะนำ ปัจจุบันการดำเนินงานของสหประชาชาติส่วนใหญ่จะดำเนินไปในรูปของการอภิปราย เจาะจาชักชวนและแนะนำ ซึ่งแสดงออกถึงมติมหาชน (Public Opinion) อันจะมีผลในการผูกมัดจิตใจของประเทศสมาชิก และมีอิทธิพลต่อมหาอำนาจ

ในด้านการศึกษาการลดอาวุธพอสมควร
บทบาทดังกล่าวข้างต้น องค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ของสหประชาชาติอาจจะดำเนินการเองโดยตรง หรืออาจจะมอบบทบาทในทางอ้อม คือสนับสนุนให้รัฐ องค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ และองค์กรที่มีใช้ของรัฐบาลพยายามหรือมุ่งดำเนินการเพื่อให้มีการลดและควบคุมอาวุธอย่างจริงจัง ซึ่งผลงานที่เกิดขึ้นจากบทบาทดังกล่าว มีทั้งปฏิญญาต่าง ๆ สนธิสัญญา และผลงานด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องการลดและควบคุมอาวุธ

2.2 องค์กรและหน่วยงานของสหประชาชาติเพื่อการลดและควบคุมอาวุธ

สหประชาชาติได้จัดตั้งองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ขึ้นเพื่อดำเนินงานทั้งภายในระบบของสหประชาชาติและประสานงานกับหน่วยงานภายนอกดังนี้

2.2.1 สมัชชา (General Assembly)

สมัชชาสหประชาชาติ เป็นองค์กรที่ใหญ่ที่สุดของสหประชาชาติประกอบด้วยผู้แทนจากรัฐสมาชิกทุกรัฐ ในการลงมติในเรื่องต่าง ๆ แต่ละรัฐมีคะแนนเสียงได้รัฐละ 1 เสียง¹

การดำเนินงานในเรื่องการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ กฎบัตรสหประชาชาติได้แบ่งแยกอำนาจหน้าที่ของสมัชชาและคณะมนตรีความมั่นคงออกจากกันอย่างเด็ดขาด ไม่เหมือนในกติกาสันนิบาตชาติ ซึ่งได้ระบุถึงหน้าที่นี้ว่า เป็นของทั้งสมัชชาและคณะมนตรีเท่า ๆ กัน² อำนาจหน้าที่ของสมัชชาสหประชาชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศที่ครอบคลุมปัญหาในการลดกำลังอาวุธนั้น ปรากฏอยู่ในมาตรา 10 และ 11 แห่งกฎบัตรฯ โดยในมาตรา 10 กำหนดให้สมัชชาอาจอภิปรายปัญหาใด ๆ หรือเรื่องใด ๆ ภายในกรอบแห่งกฎบัตรฉบับปัจจุบัน หรือที่เกี่ยวข้องไปถึงอำนาจหน้าที่ขององค์กรใด ๆ ความที่บัญญัติไว้ในกฎบัตรฉบับปัจจุบันนี้ได้ และอาจทำคำแนะนำไปยังสมาชิกแห่งสหประชาชาติหรือคณะมนตรีความมั่นคง หรือทั้งสองแห่งในปัญหาหรือเรื่องราวใด ๆ เช่นว่านั้นได้

ตามมาตรา 10 สมัชชามีอำนาจอย่างกว้างขวางในด้านการอภิปรายและจัดทำคำแนะนำต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการรักษาความมั่นคง การเศรษฐกิจ ภาวะทรัสตี การลดอาวุธ ฯลฯ แม้สมัชชามีอำนาจหน้าที่ที่กว้างขวางเช่นนี้ แต่งานหลายอย่างของสมัชชา โดยเฉพาะในด้านการลดอาวุธกลับไม่มีความก้าวหน้าใด ๆ มาก เพราะอำนาจดังกล่าวของสมัชชาเป็นเพียงอำนาจในด้านอภิปรายและทำคำแนะนำ ไม่ใช่อำนาจดำเนินการจึงไม่มีผลในการดำเนินการแต่อย่างใด นอกจากผลในทางผูกมัดจิตใจเท่านั้น

มาตรา 11 เป็นมาตราที่ระบุอย่างชัดเจนถึงอำนาจหน้าที่ของสมัชชาในการลดกำลังอาวุธโดยในวรรค 1 ได้กล่าวว่า สมัชชาอาจพิจารณาหลักการทั่วไปแห่งความร่วมมือในการ

¹ UN Charter, Article 9 (2) and Article 18 (1).

² Convenant of the League of Nations, Article 3 (3) and Article 4 (4).

ธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ รวมทั้งหลักการในเรื่องการลดอาวุธ และการวางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับอาวุธ และอาจทำคำแนะนำเกี่ยวกับหลักการ เช่นว่า ไปยังรัฐสมาชิกสหประชาชาติ หรือคณะมนตรีความมั่นคง หรือทั้งสองแห่งก็ได้

เมื่อพิจารณาถึงข้อความดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า หน้าที่ของสมัชชานั้น ยังคงเป็นแต่เพียงพิจารณาและแนะนำเรื่องการลดอาวุธไปยังรัฐสมาชิกสหประชาชาติและคณะมนตรีความมั่นคงเท่านั้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะสมัชชาจะมีอำนาจในระดับการให้คำแนะนำแต่กลับมีบทบาทในด้านนี้มากที่สุด เพราะคณะมนตรีความมั่นคงซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในด้านนี้โดยตรงได้ประสบกับอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างมหาอำนาจ ซึ่งมีอำนาจในการใช้สิทธิยับยั้ง (Veto) ตรงกันข้ามกับสมัชชาซึ่งมีสมาชิกมากกว่าและทุกประเทศมีสิทธิและเสียงเท่าเทียมกัน การแสดงความคิดเห็นและความพยายามในการผลักดันงานด้านนี้จึงมีอย่างกว้างขวางและจริงจังกว่า จะเห็นได้จากการที่ประเทศต่าง ๆ ได้แสดงความคิดเห็นผ่านและเสนอมติต่อสมัชชาในเรื่องการลดอาวุธเป็นจำนวนมากในทุกปี และสมัชชาก็มีหน่วยงานและองค์กรรองจำนวนมาก เอกสารสุดท้าย (Final Document*) ก็ได้ระบุว่า สมัชชาสหประชาชาติ เป็นและยังคงเป็นองค์กรปรึกษากลางของสหประชาชาติในเรื่องของการลดอาวุธ และควรใช้ความพยายามในทุก ๆ ทางเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการส่งเสริมมาตรการในการลดอาวุธ ^{1 //}

ดังนั้น สมัชชาจึงเป็นที่ประชุมสำหรับการหารือและการเจรจาในเรื่องการลดอาวุธ เป็นแหล่งของคำแนะนำต่าง ๆ ของประชาคมรัฐในโลก และเป็นผู้ริเริ่มในการศึกษาประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการลดอาวุธ ^{2 //}

2.2.2 คณะมนตรีความมั่นคง (Security Council)

คณะมนตรีความมั่นคงมีสมาชิกจำนวนจำกัด คือ มีเพียง 15 ประเทศ ในจำนวนนี้เป็นสมาชิกถาวร 5 ประเทศ คือ สหรัฐฯ จีน อังกฤษ ฝรั่งเศส สหภาพโซเวียต

* ไปรตดูหัวข้อ 2.5.1 ประกอบ.

¹
Final Document, para.115.

²
Fact Sheet, No.35 (New York : Department for Disarmament Affairs, United Nations Headquarters, 1984).

ซึ่งต่างก็มีอำนาจใช้สิทธิยับยั้ง (Veto) และนอกจากนั้นก็เป็สมาชิกชั่วคราว 10 ประเทศ ซึ่งได้รับการเลือกตั้งโดยสมัชชาและมีวาระการเป็นสมาชิกคราวละ 2 ปี โดยการแบ่งสรรที่นั่งตามเขตภูมิศาสตร์

กฎบัตรสหประชาชาติได้ระบุถึงอำนาจหน้าที่ของคณะมนตรีความมั่นคงไว้ว่า เพื่อให้เป็นที่แน่นอนใจในการดำเนินงานของสหประชาชาติอย่างทันที่และเป็นผลจริงจัง สมาชิกของสหประชาชาติจึงมอบความรับผิดชอบหลัก สำหรับการธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศให้แก่คณะมนตรีความมั่นคงและตกลงว่า ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบนี้ คณะมนตรีฯ ย่อมกระทำในนามของสมาชิก ¹

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า คณะมนตรีความมั่นคงมีความรับผิดชอบ เป็นอันดับแรกในเรื่องของการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ และมีอำนาจถึงระดับของการตัดสินใจ (Decision) อันมีผลผูกพันต่อรัฐสมาชิกที่จะต้องปฏิบัติตาม ส่วนสมัชชามีอำนาจในเรื่องนี้เป็นอันดับรอง เพราะมีอำนาจเพียงการให้คำแนะนำเท่านั้น ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ เช่นเดียวกับคณะมนตรีความมั่นคง

ความจริงบทบาทในการดำเนินการลดและควบคุมอาวุธควรจะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบหลักของคณะมนตรีความมั่นคงตามที่ระบุไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ ² แต่ปรากฏว่า ภายหลังจากการยุบคณะกรรมการพลังงานปรมาณู (Atomic Energy Commission) (ซึ่งตั้งขึ้นโดยสมัชชาในปี ค.ศ. 1946) ³ และคณะกรรมการว่าด้วยอาวุธตามแบบ (Commission for Conventional Armaments) (ซึ่งตั้งขึ้นโดยคณะมนตรีความมั่นคงในปี ค.ศ. 1947) ⁴

¹ UN Charter, Article 24 (1).

² UN Charter, Article 26 and 43.

³ Resolution I (1) on 24 January 1946 .

⁴ Resolution and Decision of the Security Council, 1947.

resolution 18 (1947) on 13 February 1947.

รวมอยู่ในคณะกรรมการลดอาวุธ (Disarmament Commission) ซึ่งตั้งขึ้นโดยสมัชชา ในปี ค.ศ. 1952 ¹ แล้วบทบาทของคณะมนตรีความมั่นคงก็ลดลงอย่างมาก บทบาทดังกล่าว ไปเน้นอยู่ที่คณะกรรมการลดอาวุธ โดยเสนอรายงานความคิดเห็นผ่านสมัชชา

ดังนั้น บทบาทของคณะมนตรีความมั่นคงในด้านนี้จนถึงปัจจุบันจึงมีน้อยมาก

2.2.3 คณะกรรมการเสนาธิการทหาร (Military Staff Committee)

เป็นองค์กรรองของคณะมนตรีความมั่นคง ประกอบด้วยหัวหน้าคณะเสนาธิการทหารของสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคง หรือผู้แทนของบุคคลเหล่านี้ ²

คณะกรรมการเสนาธิการทหารมีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือคณะมนตรีความมั่นคงในปัญหาที่เกี่ยวกับความต้องการทางทหารของคณะมนตรีฯ สำหรับการสำรองไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ ในเรื่องการใช้และการบังคับบัญชากำลังทหารที่เตรียมพร้อมไว้สำหรับคณะมนตรีฯ ในเรื่องการกำหนดกฎเกณฑ์ว่าด้วยอาวุธยุทธภัณฑ์ และการลดอาวุธอันจะพึง เป็นไปได้ ³

เมื่อพิจารณาถึงหน้าที่ของคณะกรรมการดังกล่าวพร้อมกับอำนาจหน้าที่ของคณะมนตรีความมั่นคง ตามมาตรา 26 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติก็จะเห็นว่าถ้าคณะมนตรีความมั่นคงสามารถแสดงบทบาทในด้านการลดอาวุธและควบคุมอาวุธได้อย่างกว้างขวางและจริงจัง บทบาทของคณะกรรมการนี้ก็จะยิ่งมีมากไปด้วย แต่ในทางปฏิบัติ เมื่อคณะมนตรีความมั่นคงไม่สามารถจะดำเนินงานทางด้านการลดอาวุธได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีบทบาททางด้านนี้น้อย บทบาทของคณะกรรมการเสนาธิการทหารในด้านนี้จึงเกือบจะไม่ปรากฏให้เห็นเลย

2.2.4 คณะกรรมการชุดที่หนึ่ง (First Committee)

คณะกรรมการชุดที่หนึ่ง เป็นหนึ่งในเจ็ดคณะกรรมการใหญ่ (Main Committee) มีชื่ออีกชื่อหนึ่งว่า คณะกรรมการการเมืองและความมั่นคง (Political and Security Committee) มีหน้าที่พิจารณาระเบียบ มติ และข้อเสนอของประเศสมาชิกต่าง ๆ ในเรื่อง

¹ Resolution 502 (VI) on 11 January 1952.

² UN Charter, Article 48 (2).

³ UN Charter, Article 47 (1).

ที่เกี่ยวกับปัญหาทางการเมือง ความมั่นคง รวมทั้งการวางระเบียบว่าด้วยอาวุธต่าง ๆ ใน คณะกรรมการชุดนี้ ยังมีคณะกรรมการการเมืองพิเศษ (Special Political Committee) ซึ่งรับผิดชอบปัญหาการเมือง เฉพาะ เรื่อง

คณะกรรมการชุดที่หนึ่งประกอบด้วยผู้แทนของสมาชิกทั้งมวลของสมัชชา การตัดสินใจ จะใช้คะแนนเสียงส่วนใหญ่และมีระยะเวลาการประชุมในเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคมของทุกปี ¹

ในการประชุมวาระพิเศษของสมัชชาว่าด้วยการลดอาวุธ ปี ค.ศ. 1978 ได้มีการ กำหนดให้คณะกรรมการชุดที่หนึ่งทำหน้าที่เฉพาะปัญหาด้านการลดอาวุธและปัญหาที่เกี่ยวกับความ มั่นคงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องด้วย ² เช่น การลดอาวุธโดยทั่วไปและสมบูรณ์ การป้องกัน สงครามนิวเคลียร์ การตั้งเขตปลอดนิวเคลียร์ การลดงบประมาณทางทหาร ความสัมพันธ์ระหว่างการลดอาวุธและการพัฒนา ฯลฯ โดยประเทศต่าง ๆ จะนำเสนอร่างมติ ร่างสนธิสัญญา ข้อเสนอ หรือหัวข้ออภิปราย ผ่านคณะกรรมการชุดที่หนึ่งเพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสม และแก้ไขในขั้นหนึ่ง ก่อนที่จะบรรจุเข้าในระเบียบวาระและนำเสนอต่อสมัชชาเพื่ออภิปรายและลงมติรับรอง

2.2.5 ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (International Atomic Energy Agency)

ทบวงการนี้ถือกำเนิด เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม ค.ศ. 1955 โดยมติที่ 912 (X) ของ สมัชชาสหประชาชาติสนับสนุนให้มีการจัดตั้งทบวงการดังกล่าวขึ้นมา และถือเป็นทบวงการชำนาญ พิเศษ (Specialized Agency) ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสหประชาชาติ ทั้งนี้ โดยความตกลง ระหว่างสหประชาชาติและทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ ซึ่งรับรองโดยสมัชชา โดยมติที่ 1145 (XII) เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน ค.ศ. 1957 ทบวงการนี้มีสำนักงาน ใหญ่อยู่ ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย มีสมาชิกทั้งหมด 112 รัฐ (ในปี ค.ศ. 1983) และมี คณะกรรมการผู้ว่าการ (Board of Governors) ประกอบด้วยผู้แทนรัฐบาลของ 34 ประเทศ

1
Fact Sheet No.35.

2
Final Document, para.117.

ทบวงการพลังงานปรมาณูมีหน้าที่ในการจัดระเบียบและควบคุมให้มีการใช้พลังงานปรมาณูในทางสันติ ซึ่งที่สำคัญได้แก่ การเร่งและขยายการแจกจ่ายพลังงานปรมาณูในทางสันติ พลังนามัย และความมั่งคั่งทั่วโลก และการก่อตั้งระบบการป้องกันการใช้วัตถุพิษชั้น* และวัตถุอื่น ๆ ซึ่งสามารถนำไปทำวัตถุเช่นว่านั้นในทางการทหารได้ รวมทั้งการป้องกันมิให้มีการนำความช่วยเหลือของทบวงการพลังงานปรมาณูไปใช้ในทางทหาร และส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานปรมาณูในทางการเกษตร เกษษและชลประทาน¹ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่อื่น ๆ อีก และหน้าที่ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการลดอาวุธของสหประชาชาติก็ได้แก่ การได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานเพื่อการตรวจสอบให้เป็นไปตามสนธิสัญญาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการลดและควบคุมอาวุธ เช่น สนธิสัญญาห้ามแพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ (ค.ศ. 1968) สนธิสัญญาห้ามอาวุธนิวเคลียร์ในละตินอเมริกา (ค.ศ. 1967) สนธิสัญญาระหว่างสหรัฐและสหภาพโซเวียตว่าด้วยการระเบิดนิวเคลียร์ในทางสันติ (ค.ศ. 1976) เป็นต้น

ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศจะปฏิบัติหน้าที่ตามความตกลงข้างต้นภายในขอบเขตของสหประชาชาติ² และจะเสนอรายงานต่อที่ประชุมสมัยสามัญของสมาชิกาเป็นประจำทุกปี และต่อคณะมนตรีความมั่นคงและคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม และองค์การอื่น ๆ ในเวลาที่เหมาะสม หากมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกัน³

* วัตถุพิษชั้น คือ วัตถุที่มีมันดภาพรังสีที่ใช้เป็นส่วนประกอบในการทำระเบิดนิวเคลียร์.

¹ ระบุในร่างสถานะของทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ รับรองโดยการประชุมระหว่างสมาชิกสหประชาชาติและองค์การชำนาญพิเศษ เมื่อวันที่ 20 กันยายน - 26 ตุลาคม ค.ศ. 1956.

² Agreement Governing the Relationship between the United Nations and International Atomic Energy Agency, Article I (4).

³ Ibid., Article 2 (1a).

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า หน้าที่ที่สำคัญของทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ ก็คือ การจัดระเบียบการใช้พลังงานปรมาณูในทางสันติ และทำงานเกี่ยวข้องกับสมัชชามากกว่า คณะมนตรีความมั่นคง และเป็นองค์กรที่มีส่วนร่วมในงานด้านการลดและควบคุมอาวุธของ สหประชาชาติอย่างมาก

2.2.6 คณะกรรมการลดอาวุธ (Disarmament Commission)

คณะกรรมการลดอาวุธ ได้รับการก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 11 มกราคม ค.ศ.1952 โดยมติที่ 502 (VI) ของสมัชชาโดยการนำเอาคณะกรรมการพลังงานปรมาณู (Atomic Energy Commission)¹ และคณะกรรมการลดอาวุธตามแบบ (Commission for Conventional Armaments)² มารวมกันตามความคิดของประธานาธิบดี ทรูแมน ซึ่งได้แสดงสุนทรพจน์ต่อสมัชชาในวันที่ 24 ตุลาคม ค.ศ.1950 เนื่องจากเห็นว่า คณะกรรมการทั้งสองไม่สามารถดำเนินการให้เป็นผลได้ คณะกรรมการลดอาวุธนี้มี หน้าที่จัดเตรียมข้อเสนอในการจัดทำร่างสนธิสัญญาเพื่อการจัดระเบียบ จำกัด และลดอย่าง สมดุล เกี่ยวกับกองกำลังและอาวุธทุกชนิด และเพื่อควบคุมการใช้พลังงานปรมาณูอย่างมีประสิทธิภาพ ระหว่างประเทศ เพื่อประกันในเรื่องการห้ามใช้อาวุธนิวเคลียร์และให้มีการใช้พลังงานปรมาณู ในทางสันติ เท่านั้น แต่การทำงานของคณะกรรมการนี้ไม่ประสบผลมากนัก จนในที่สุด หลังจาก การประชุมคณะกรรมการฯ ในปี ค.ศ.1965 ก็ได้จัดการประชุมนี้ขึ้นอีกเลย

ในปี ค.ศ.1978 สมัชชาได้จัดตั้งคณะกรรมการลดอาวุธขึ้นมาอีกโดยให้สมาชิก ทั้งหมดของสหประชาชาติ เป็นสมาชิกของคณะกรรมการฯ คณะกรรมการนี้มีหน้าที่ในการ พิจารณาและจัดทำคำแนะนำในปัญหาต่าง ๆ ทางด้านการลดและควบคุมอาวุธและติดตามผลการ ตัดสินใจและผลการให้คำแนะนำของการประชุมวาระพิเศษว่าด้วยการลดอาวุธ โดยจะจัดประชุม กันทุกปี ในเดือนพฤษภาคมหรือมิถุนายน เป็นระยะเวลาประมาณ 4 สัปดาห์ การตัดสินใจจะใช้ หลักความเห็นชอบร่วมกันและรายงานผลการประชุมต่อสมัชชา³

¹ Resolution 1 (I) on 24 January 1946.

² Resolution 18 (1947) of the Security Council on 13 February 1947.

³ Final Document, para.118.

2.2.7 การประชุมว่าด้วยการลดอาวุธ (Conference on Disarmament)

เมื่อวันที่ 7 กันยายน ค.ศ. 1959 รัฐบาลอังกฤษ ฝรั่งเศส สหรัฐฯ และ สหภาพโซเวียต ได้ประกาศก่อตั้งคณะกรรมการสิบชาติ ว่าด้วยการลดอาวุธ (Ten-Nation Committee on Disarmament) โดยแบ่งเป็นประเทศยุโรปตะวันตก 5 ประเทศ (อังกฤษ สหรัฐฯ ฝรั่งเศส อิตาลี และแคนาดา) และเป็นประเทศยุโรปตะวันออก 5 ประเทศ (สหภาพโซเวียต โปแลนด์ โรมาเนีย บัลแกเรีย และเชโกสโลวะเกีย) เพื่อหารือระหว่างกัน ในการที่จะจัดทำความตกลงและเพื่อให้คำแนะนำในเรื่องการจำกัดและลดอาวุธและกองกำลัง ทυχชนิดภายใต้การควบคุมระหว่างประเทศที่มีประสิทธิภาพ คณะกรรมการนี้จะเสนอรายงานต่อ คณะกรรมาธิการลดอาวุธของสหประชาชาติ สมัชชา และคณะมนตรีความมั่นคง¹

ต่อมาในปี ค.ศ. 1961 สหรัฐฯ และสหภาพโซเวียตได้ร่วมกันเสนอร่างมติต่อสมัชชา ให้สนับสนุนการขยายจำนวนสมาชิกคณะกรรมการสิบชาติ เพิ่มขึ้นอีกแปดชาติ และเปลี่ยนชื่อเป็น คณะกรรมการสิบแปดชาติว่าด้วยการลดอาวุธ (Eighteen-Nation Committee on Disarmament) ประกอบด้วยสมาชิก 5 ประเทศของกลุ่มประเทศสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (NATO) ซึ่งได้แก่ สหรัฐฯ อังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี และแคนาดา และ 5 ประเทศของกลุ่ม ประเทศกติกาสัญญาออร์ซอ (Warsaw Pact) ซึ่งได้แก่สหภาพโซเวียต โปแลนด์ โรมาเนีย บัลแกเรีย และเชโกสโลวะเกีย กับอีก 8 ประเทศในขบวนการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ซึ่งได้แก่ บราซิล พม่า อินเดีย เม็กซิโก ไนจีเรีย สวีเดน และสหภาพสาธารณรัฐอาหรับ²

ในปี ค.ศ. 1968 คณะกรรมการสิบแปดชาติ ได้เปลี่ยนชื่อเป็นการประชุมคณะกรรมการ ว่าด้วยการลดอาวุธ (Conference of the Committee on Disarmament) และ ขยายจำนวนสมาชิกออกไปเป็น 26 ประเทศ³

1

Keesing's Research Report, Disarmament : Negotiation and Treaties 1946-1971 (New York : Charles Scribner's sons, 1972), pp. 204-205.

2

Resolution 1722 (XVI) on 20 December 1961.

3

Resolution 2602 (XXIV) on 16 December 1968.

ในการประชุมวาระพิเศษของสมัชชาว่าด้วยการลดอาวุธครั้งที่ 1 ในปี ค.ศ. 1978 ได้มีการเปลี่ยนชื่อการประชุมคณะกรรมการว่าด้วยการลดอาวุธ เป็นการประชุมว่าด้วยการลดอาวุธ (Conference on Disarmament)¹ ซึ่งการประชุมดังกล่าวได้เริ่มจัดให้มีขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1979 การประชุมว่าด้วยการลดอาวุธ โดยทั่วไปมักจะเรียกกันว่า คณะกรรมการว่าด้วยการลดอาวุธ (Committee on Disarmament)²

ปัจจุบันคณะกรรมการชุดนี้มีสมาชิกทั้งหมด 40 ประเทศ (5 ประเทศสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคง และประเทศอื่น ๆ อีก 35 ประเทศ)

การประชุมว่าด้วยการลดอาวุธเป็นที่ประชุม (Forum) เพื่อพิจารณาปัญหาการแข่งขันทางอาวุธและการลดอาวุธที่เป็นอิสระ ไม่ใช่องค์กรของสหประชาชาติโดยตรง เช่น คณะกรรมาธิการลดอาวุธ (Disarmament Commission) และที่ประชุมนี้จะกำหนดกฎเกณฑ์และระเบียบวาระการประชุมของตนเอง แต่ทั้งนี้จะคำนึงถึงคำแนะนำของสมัชชาด้วย และการทำงานก็สัมพันธ์กับสมัชชาอย่างแน่นแฟ้น นอกจากนี้ สมัชชายังเป็นผู้จัดหางบประมาณสถานที่ บุคลากร ให้อย่างดีด้วย คณะกรรมการชุดนี้จะดำเนินงานตามคำแนะนำของสมัชชาและจะรายงานต่อสมัชชาเป็นประจำทุกปี หรือบ่อยครั้งเท่าที่มีความจำเป็น เลขานุการของคณะกรรมการฯ ได้รับการแต่งตั้งโดยตรงจาก เลขานุการสหประชาชาติโดยผ่านการหารือกับสมาชิกของคณะกรรมการฯ และทำหน้าที่เสมือนตัวแทนส่วนตัวของ เลขานุการสหประชาชาติ รัฐที่มีได้เป็นสมาชิกอาจจัดทำข้อเสนอ หรือเอกสารขอพิจารณาไปยังที่ประชุมดังกล่าวและอาจถูกเชิญให้เข้าร่วมการประชุม และแสดงข้อคิดเห็นในเรื่องที่สำคัญ ๆ ตามที่กำหนดในวาระการประชุมก็ได้ ตำแหน่งประธานคณะกรรมการฯ จะสลับเปลี่ยนกันระหว่างประเทศสมาชิกประเทศละ 1 เดือน และการตัดสินใจของคณะกรรมการฯ จะใช้หลักความเห็นชอบร่วมกัน (Consensus) ที่ประชุมนี้จะจัดให้มีการประชุมประจำปีที่นครเจนีวา เป็นเวลาประมาณ 6 เดือน และโดยปกติจะจัดประชุมในช่วงเวลาที่ไม่ว่างในสมัยประชุมของสมัชชา³

1
Final Document, para.120

2
Fact Sheet No.35.

3
Ibid.

2.2.8 การประชุมวาระพิเศษของสมัชชาว่าด้วยการลดอาวุธ (Special Session of the General Assembly devoted to Disarmament)

การประชุมวาระพิเศษของสมัชชาว่าด้วยการลดอาวุธ เป็นการประชุมเพื่อหารือ อภิปราย พิจารณาผลของความพยายามในเรื่องนี้และศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเรื่องของการลดและควบคุมอาวุธ สมัชชาได้จัดให้มีการประชุมดังกล่าวขึ้นมาแล้ว 2 ครั้ง ในปี ค.ศ. 1978 และ ปี ค.ศ. 1982 มีผลงาน คือ เอกสารสุดท้าย (Final Document) และเอกสารสรุป (Concluding Document) ตามลำดับ เอกสารทั้งสองเป็นการแสดงถึงความจำเป็น สรุป และวิเคราะห์ผลงานในด้านการลดอาวุธที่ผ่านมา และแนวทางที่วางไว้ในอนาคต (ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป)

การประชุมวาระพิเศษแตกต่างจากการประชุมวาระปกติ กล่าวคือ ในการประชุมวาระปกตินั้น เป็นการพิจารณาประเด็นซึ่งต้องการเพียงแต่การตัดสินใจว่า ยอมรับหรือไม่ยอมรับ (Approval or Disapproval) และอาจมีการแก้ไขประเด็นดังกล่าวเล็กน้อย ๆ และเป็นการหารือ (Deliberative) โดยใช้เวลาพอสมควร แต่ในการประชุมวาระพิเศษ นั้น เป็นการหารือในลักษณะของการเจรจา (Negotiation) กันอย่างกว้าง ๆ ในหัวเรื่องใดหัวเรื่องหนึ่ง โดยมีการโต้เถียงกัน และต้องการการลงมติที่เป็นความเห็นชอบร่วมกัน ¹

ระยะเวลาการจัดการประชุมวาระพิเศษของสมัชชา ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ซึ่งตัดสินใจโดยเสียงข้างมากของสมาชิกสมัชชา อย่างไรก็ตาม จากการประชุมวาระพิเศษ ครั้งที่ สหุฒยนั้น ที่ประชุมได้มีมติว่า การประชุมสมัชชาวาระพิเศษ ครั้งที่ 3 จะถูกกำหนดในการประชุมสมัชชาวาระปกติครั้งที่ 38 ในปี ค.ศ. 1983 ² ซึ่งในปีนั้น ได้กำหนดว่า

1

Julie Dahliz, "The Second Special Session of the General Assembly devoted to Disarmament-An Account and Evaluation"

Disarmament : A periodic review by the United Nations, Vol.V. No.2, November 1982, p.54.

2

Concluding Document, para.66.

ควรจะจัดการประชุมวาระพิเศษ นี้อย่างช้าไม่เกินปี ค.ศ.1988 และวันที่ที่จะจัดประชุม จะต้องถูกระบุไม่เกินการประชุมสมัชชาวาระปกติในปี ค.ศ.1985 ¹

2.2.9 กรมกิจการลดอาวุธ (Department for Disarmament Affairs)

เดิมหน่วยงานนี้มีชื่อว่า ศูนย์เพื่อการลดอาวุธ (Centre for Disarmament) เป็นส่วนหนึ่งของ กรมกิจการการเมืองและคณะมนตรีความมั่นคง (Department for Political and Security Council Affairs) แต่ได้ขยายและแยกตัวออกมาเป็น กรมกิจการลดอาวุธในปี ค.ศ.1982 ² กรมนี้ตั้งอยู่ ณ สำนักงานใหญ่ของสหประชาชาติ และมีสาขา 1 แห่งอยู่ที่นครเจนีวา กรมกิจการลดอาวุธนี้อยู่ภายใต้การดูแลของรอง เลขาธิการสหประชาชาติ และรายงานโดยตรงต่อ เลขาธิการสหประชาชาติ มีหน้าที่ในการสนองความพยายามของสหประชาชาติ ในงานด้านการลดอาวุธ ³

กรมกิจการลดอาวุธ ประกอบด้วย

1. สำนักงานรองเลขาธิการ (Office of the Under - Secretary - General) มีหน้าที่ช่วยเหลือรอง เลขาธิการในการจัดวางนโยบายและในการดำเนินงานของกรมฯ โดย จะวิเคราะห์และประเมินการพัฒนาด้านการลดอาวุธทั้งภายในและภายนอกกรอบของสหประชาชาติ เพื่อสนับสนุนการวางนโยบายและการตัดสินใจ สำนักงานนี้ยังประกอบด้วยแผนกประสานงานและ รมรงค์ในเรื่องการลดอาวุธของโลก (Co-ordination and World Disarmament Campaign Section) ซึ่งจะดำเนินกิจกรรมทั้งหลายของกรมฯ และจะเข้าร่วมระหว่างกรม (Inter-departmental bodies) กับองค์กรร่วมระหว่างหน่วยงาน (Inter-agencies bodies) และจะเป็นองค์กรประสานงานในการรณรงค์เพื่อการลดอาวุธของโลก (World Disarmament Campaign) ภายในระบบของสหประชาชาติ และดำเนินกิจกรรมของสหประชาชาติที่มีอบหมาย ให้กรมฯ ในส่วนนี้

¹ Resolution 38/73 (I) on 15 December 1983.

² Resolution 37/99 K on 13 December 1982.

³ Fact Sheet No.35.

2. สาขาบริการการประชุมและคณะกรรมการ (Committee and Conference Services Branch) มีหน้าที่ในการจัดหาและอำนวยความสะดวกให้แก่คณะกรรมการชุดที่หนึ่งของสมัชชา คณะกรรมาธิการลดอาวุธ คณะกรรมการเฉพาะกิจและคณะทำงาน (Working group) ต่าง ๆ รวมทั้งแก่การประชุมทบทวนแก่รัฐภาคีของความตกลง ของสนธิสัญญา และของอนุสัญญา เรื่องการลดอาวุธ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ในการติดตามผลการตัดสินใจและมติของสมัชชาและจัดเตรียมรายงานเกี่ยวกับ เรื่องการลดอาวุธให้สมัชชาทราบ

3. สาขาข่าวสารและการศึกษา (Information and Studies Branch) มีหน้าที่เผยแพร่สิ่งตีพิมพ์เกี่ยวกับการลดอาวุธ การจำกัดอาวุธและเรื่องที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ของสหประชาชาติ เช่น หนังสือการลดอาวุธรายปีของสหประชาชาติ (United Nations Disarmament Yearbook) เอกสารข้อเท็จจริง (Fact Sheet) ฯลฯ

4. สาขาเจนีวา (Geneva Branch) มีหน้าที่จัดหาสำนักงานเลขานุการและให้บริการแก่การประชุมลดอาวุธและแก่องค์กรรองของการประชุมนี้ สาขาเจนีวายังทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานและดำเนินกิจกรรมของกรมกิจการลดอาวุธ โดยเกี่ยวโยงสัมพันธ์กับการณรงค์เพื่อการลดอาวุธแห่งโลก (World Disarmament Campaign) ตามความเหมาะสม

2.2.10 สภากรรมการที่ปรึกษาเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องการลดอาวุธ (Advisory Board on Disarmament Studies)

สภากรรมการที่ปรึกษาดังกล่าวนี้ได้ตั้งขึ้นในปี ค.ศ.1978² มีหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาแก่เลขาธิการสหประชาชาติในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการลดและจำกัดอาวุธ สมาชิกสภากรรมการฯ ถูกเลือกมาจากผู้ที่มีชื่อเสียง โดยเลขาธิการ เช่น ผู้ที่ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศของประเทศต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ชั้นสูงของรัฐบาล ผู้แทนถาวรของประเทศต่าง ๆ ประจำสหประชาชาติ และนักวิชาการต่าง ๆ สภากรรมการนี้ เป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการบริหาร (Board of Trustees) ของสถาบันวิจัยเรื่องการลดอาวุธแห่งสหประชาชาติ (United Nations Institute for

1
Ibid.

2
Final Document, para.124.

Disarmament Research) ด้วย นอกจากนั้นยังให้คำแนะนำปรึกษาแก่เลขาธิการสหประชาชาติ ในการสนับสนุนการรณรงค์เพื่อการลดอาวุธแห่งโลก (World Disarmament Campaign) ¹

2.2.11 สถาบันวิจัยเรื่องการลดอาวุธแห่งสหประชาชาติ (United Nations Institute for Disarmament Research)

สถาบันวิจัยนี้ตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1980 ² มีหน้าที่ในการวิจัยโดยอิสระในเรื่อง การลดอาวุธและในเรื่องอื่นเกี่ยวกับความมั่นคงด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การทำงานจะสัมพันธ์ กับคณะกรรมการว่าด้วยการลดอาวุธ สถาบันฯ ตั้งอยู่ที่ Palais des Nations ณ นครเจนีวา งบประมาณได้รับมาจากการบริจาคของประเทศต่าง ๆ จากองค์กรที่มีชื่อของรัฐบาล (Non-Governmental Organization) มูลนิธิและเอกชนอื่น ๆ โดยสถาบันนี้จะอยู่ภายใต้การ ดูแลของคณะกรรมการบริหาร (Board of Trustees) ซึ่งประกอบด้วย สภากรรมการ ที่ปรึกษาเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องการลดอาวุธและผู้อำนวยการสถาบัน ³

2.2.12 การรณรงค์เพื่อการลดอาวุธแห่งโลก (World Disarmament Campaign)

การรณรงค์เพื่อการลดอาวุธแห่งโลกเป็นขบวนการที่ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน ค.ศ. 1982 ⁴ โดยถือตามย่อหน้าที่ 15 แห่งเอกสารสุดท้ายของสมัชชาที่ระบุว่า มีความสำคัญ อย่างยิ่งไม่เพียงแต่รัฐบาล แต่รวมถึงประชาชนทั้งมวลของโลกที่จะได้ตระหนักและเข้าใจถึง อันตรายในสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อที่ว่าทั้งรัฐบาลและประชาชนของประเทศต่าง ๆ จะได้หัน มาร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงจังในการควบคุมและลดอาวุธสหประชาชาติ จึงดำเนินการรณรงค์ โดยการเพิ่มพูนการแพร่กระจายข่าวสารเกี่ยวกับการแข่งขันทางอาวุธ และการลดอาวุธให้เป็น ที่ทราบทั้งในระดับรัฐบาลและระดับประชาชนของประเทศต่าง ๆ

¹ Fact Sheet No.35.

² Resolution 34/83 on 11 December 1979.

³ Fact Sheet No.35.

⁴ Concluding Document, para.5 and para.62.

การรณรงค์ฯนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ เพื่อให้ข่าวสาร เพื่อให้การศึกษา และเพื่อให้ประชาชน เกิดความ เข้าใจและสนับสนุนสหประชาชาติในด้านการลดและจำกัดอาวุธ ดามที่ได้ระบุไว้ใน เอกสารสุดท้าย ¹

การรณรงค์ฯนี้จะกระทำโดยการจัดให้มีการทำมือและอภิปรายในทุกประเทศและ ทุกภูมิภาคของโลกอย่างเท่าเทียมกัน ในส่วนที่เกี่ยวกับประเด็น วัตถุประสงค์ และเงื่อนไข ของการลดอาวุธ สนับสนุนการแลกเปลี่ยนข้าราชการ ผู้เชี่ยวชาญ นักการศึกษา นักหนังสือพิมพ์ ระหว่างประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนทางการสื่อสารมวลชน เพราะเป็น หนทางที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการสร้างความ เข้าอกเข้าใจ ความไว้วางใจและความร่วมมือ เพื่อสันติภาพและการลดอาวุธ ²

ในการรณรงค์ฯจะมีการระดมความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของสหประชาชาติ รัฐสมาชิกทุกรัฐ และองค์กรที่มีใช้ของรัฐบาล (Non-Governmental Organizations) โดยแต่ละฝ่ายต่างมีส่วนร่วมรับผิดชอบดังต่อไปนี้

สหประชาชาติ มีหน้าที่ที่จะชี้นำทิศทางของการรณรงค์ฯโดย เฉพาะการให้ความสนับสนุน รัฐบาลและองค์กรที่มีใช้ของรัฐบาลในการจัดหาและ เผยแพร่ข่าวสารข้อมูลในด้านการลดอาวุธ ในทุกประเทศและทุกภูมิภาคทั่วโลก

รัฐสมาชิก จะต้องช่วยเหลือสหประชาชาติในการ เผยแพร่ข้อเท็จจริงและข่าวสาร ในด้านต่าง ๆ ของการแข่งขันทางอาวุธและการลดอาวุธ รวมทั้งการตีพิมพ์ข้อเท็จจริงและ ข่าวสารเหล่านั้น เป็นภาษาต่าง ๆ นอกเหนือจากภาษาหลักของสหประชาชาติและให้ความ ร่วมมือกับสหประชาชาติในการจัดการสัมมนาและการประชุม

องค์กรที่มีใช้ของรัฐบาล องค์กรพวกนี้รวมถึงสมาคม ชมรม มูลนิธิ สถาบันการวิจัย ฯลฯ ที่มีอยู่ทั่วโลก ซึ่งจะมีบทบาทในการขยายความรู้ความ เข้าใจไปสู่ประชาชน โดยเฉพาะ ในเรื่องอันตรายของการแข่งขันทางอาวุธ องค์กรเหล่านี้นอกจากจะเป็นเสมือนที่ปรึกษาแก่ สหประชาชาติแล้ว ยังเป็นผู้ช่วยเหลือสหประชาชาติที่สำคัญในการให้ความรู้และความกระจำง แก่ประชาชนในระดับต่าง ๆ ในทุกประเทศและทุกภูมิภาค

¹
Ibid., Annex V.

²
Fact Sheet No.36.

ในการรณรงค์ฯ จะมีกรมกิจการลดอาวุธ เป็นผู้ประสานงาน เพื่อให้การทำงานของฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งได้แก่รัฐและองค์การที่มีใช้ของรัฐบาล มีความสอดคล้องกันกับการดำเนินงานในระบบของสหประชาชาติ¹

2.2.13 คณะกรรมการเฉพาะกิจ (Ad Hoc Committees)

ในบางครั้งสมัชชาจะจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อดำเนินกิจการต่าง ๆ ที่เฉพาะเจาะจงทางด้านการลดอาวุธ ในระยะหลายปีที่ผ่านมา มีคณะกรรมการเฉพาะกิจหลายคณะ แต่ที่สำคัญมีอยู่ 2 คณะ คือ

1. คณะกรรมการเฉพาะกิจว่าด้วยการประชุมเพื่อการลดอาวุธแห่งโลก (Ad Hoc Committee on the World Disarmament Conference)

สมัชชาสหประชาชาติได้มีมติที่ 2030 (XX) เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน ค.ศ. 1965 สนับสนุนแนวความคิดในการจัดการประชุมการลดอาวุธของโลก และแนวความคิดนี้ได้เด่นชัดขึ้นในปี ค.ศ. 1971 ในการประชุมสมัชชาครั้งที่ 26 โดยสมัชชาชี้ว่า ควรจะมีการพิจารณาหาทางจัดประชุม ภายหลังจากการเตรียมการที่พอเพียง เพื่อเปิดโอกาสให้รัฐทุกรัฐมีส่วนร่วม²

ในปี ค.ศ. 1973 สมัชชาได้จัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจว่าด้วยการประชุมเพื่อการลดอาวุธแห่งโลกขึ้น เพื่อสำรวจทัศนคติและคำแนะนำของรัฐบาลต่าง ๆ ในเรื่องการจัดการประชุมเกี่ยวกับการลดอาวุธของโลก คณะกรรมการเฉพาะกิจดังกล่าวนี้ จะประชุมและตัดสินใจโดยใช้หลักความเห็นชอบร่วมกัน (Consensus) และประเทศเหล่านี้เป็นประเทศที่ไม่มีอาวุธนิวเคลียร์ทั้งสิ้น³ ทุก ๆ ปี คณะกรรมการชุดนี้จะเสนอรายงานต่อสมัชชาเกี่ยวกับงานในขอบเขตที่ได้รับมอบหมาย

นอกจากนี้คณะกรรมการเฉพาะกิจชุดนี้จะติดต่อกับประเทศที่มีอาวุธนิวเคลียร์ เพื่อสำรวจตรวจสอบและปรับปรุงข้อมูล เกี่ยวกับทัศนคติและพิจารณาข้อ เสนอและถ้อยแถลงที่เป็นไปได้ของประเทศที่มีอาวุธนิวเคลียร์ด้วย

1
Ibid.

2
Resolution 2833 (XXVI) on 16 December 1971.

3
Resolution 3183 (XXVIII) on 18 December 1973.

2. คณะกรรมการเฉพาะกิจว่าด้วยมหาสมุทรอินเดีย (Ad Hoc Committee on The Indian Ocean)

สมัชชาได้มีมติที่ 2892 (XXVI) เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1971 อนุมัติปฏิญญาชื่อว่า "ปฏิญญากำหนดให้มหาสมุทรอินเดียเป็นเขตสันติภาพ" (Declaration of The Indian Ocean as a Zone of Peace) ปฏิญญานี้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้มีการกำหนดให้มหาสมุทรอินเดียเป็นเขตแห่งสันติภาพถาวร

ต่อมาสมัชชาได้มีมติที่ 2992 (XXVII) เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1972 ให้ตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจว่าด้วยมหาสมุทรอินเดียขึ้น เพื่อศึกษาการดำเนินงานให้เป็นไปตามปฏิญญา ปี 1971 และหนทางปฏิบัติที่เป็นไปได้

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 สมัชชาได้ระบุนถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการเฉพาะกิจชุดนี้ว่า ให้เป็นผู้ตระเตรียมการให้พร้อมสำหรับการจัดการประชุมว่าด้วยมหาสมุทรอินเดีย¹

2.3 ปฏิญญาต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องการลดและควบคุมอาวุธ

ปฏิญญาของสหประชาชาติ เป็นผลมาจากการลงมติในสมัชชาเพื่อรับรองร่างคำประกาศที่มีการเสนอขึ้นมา คำประกาศหรือปฏิญญานี้จะเป็นหลักและเป้าหมายของสหประชาชาติในการดำเนินงานเพื่อการลดอาวุธ มติของสมัชชาเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวถึงแม้จะมีระดับเพียงการให้คำแนะนำ (Recommendation) คือ ไม่มีผลบังคับทางด้านกฎหมายให้ประเทศใดต้องปฏิบัติตาม แต่ก็ยังมีผลผูกมัดทางด้านจิตใจ คือ ถ้าหากว่าได้รับความเห็นชอบจากเสียงส่วนใหญ่ ก็จะมีลักษณะเป็นมติมหาชนโลก ซึ่งจะมีผลโน้มน้าวให้ประเทศต่าง ๆ เห็นคล้อยตามและปฏิบัติตามได้ในที่สุด

ปฏิญญาที่สำคัญในด้านการลดอาวุธมีดังนี้

2.3.1 ปฏิญญาว่าด้วยการห้ามใช้อาวุธนิวเคลียร์และอาวุธนิวเคลียร์เทอร์โม

(Declaration on The Prohibition of The Use of Nuclear and Thermo-Nuclear Weapons)

1

Resolution 35/150 on 12 December 1980.

ในการประชุมสมัชชาครั้งที่ 16 ในปี ค.ศ. 1961 นั้น สมัชชาได้มีมติที่ 1653 (XVI) เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน ค.ศ. 1961 ¹ อนุมัติปฏิญญาเรื่องการห้ามใช้อาวุธนิวเคลียร์และนิวเคลียร์เทอร์โม ซึ่งริเริ่มเสนอมาจากกลุ่มประเทศในขบวนการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด คือ เอธิโอเปีย และประเทศในเอเชียและแอฟริกาอื่น ๆ อีก 11 ประเทศ คือ ลังกา กินี กานา อินโดนีเซีย ไลบีเรีย ลิเบีย ไนจีเรีย โซมาเลีย ซูดาน โตโก และตูนิเซีย โดยประเทศเหล่านี้ได้ตระหนักว่า อาวุธเหล่านี้จะนำมาซึ่งการทำลายล้างและความขมขื่นแก่มนุษยชาติ

ปฏิญญานี้ได้ระบุเงื่อนไขเกี่ยวกับการห้ามใช้อาวุธนิวเคลียร์และนิวเคลียร์เทอร์โม ดังต่อไปนี้

1. การใช้อาวุธนิวเคลียร์และนิวเคลียร์เทอร์โม เป็นการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อเจตนารมณ์และ เป้าหมายของสหประชาชาติและ เป็นการละเมิดต่อกฎบัตรสหประชาชาติโดยตรง
2. การใช้อาวุธนิวเคลียร์และนิวเคลียร์เทอร์โมจะเป็นการขยายขอบเขตของสงครามและจะเป็นการสร้างความขมขื่นและการทำลายล้างอย่างขนานใหญ่ต่อมนุษยชาติ และความเจริญรุ่งเรือง และเป็นปฏิปักษ์ต่อกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎแห่งมนุษยธรรม
3. การใช้อาวุธนิวเคลียร์และนิวเคลียร์เทอร์โม เป็นการทำสงครามไม่เพียงแต่กับศัตรูเท่านั้น แต่กับมนุษยชาติที่บริสุทธิ์ทั้งหมดทั่วโลกด้วย
4. รัฐใดก็ตามที่ใช้อาวุธนิวเคลียร์และนิวเคลียร์เทอร์โมจะถูกพิจารณาว่า กระทำการอันละเมิดต่อกฎบัตรสหประชาชาติและเป็นปฏิปักษ์ต่อมวลมนุษยและ ความเจริญรุ่งเรือง

นอกจากนี้ปฏิญญานี้ยังขอให้เลขาธิการสหประชาชาติหาหนทางที่เป็นไปได้เพื่อเรียกประชุมประเทศต่าง ๆ ให้มาร่วมลงนามในสนธิสัญญาห้ามใช้อาวุธนิวเคลียร์และนิวเคลียร์เทอร์โมเพื่อการสงครามต่อไป ซึ่งสหประชาชาติโดยสมัชชาและคณะกรรมาธิการลดอาวุธ รวมทั้งการประชุมเพื่อการลดอาวุธยังคงใช้เป็นแนวทางเพื่อการลดอาวุธมาจนถึงปัจจุบัน

ปฏิญญานี้ได้รับเสียงสนับสนุน 55 คัดค้าน 20 และงดออกเสียง 26 (สหภาพโซเวียต ออกเสียงสนับสนุน ส่วนสหรัฐฯ คัดค้าน)

¹
Resolution 1653 (XVI) on 24 November 1961.

การที่เป็นเช่นนั้น เพราะสหรัฐฯ ยังคงระแวงว่ากองกำลังและอาวุธตามแบบของ สหภาพโซเวียตในยุโรปตะวันออกมีสมรรถนะที่เข้มแข็งและมีจำนวน เหนือกว่าของตน ในขณะที่ อาวุธนิวเคลียร์ของสหรัฐฯ เป็นอาวุธประการเดียวเท่านั้นที่จะสามารถยับยั้งการรุกรานด้วย กองกำลังและอาวุธตามแบบของสหภาพโซเวียตได้ ส่วนสำหรับสหภาพโซเวียตนั้น ปฏิญญานี้ ตรงกับความมุ่งหมายเดิมของตนอยู่แล้ว ยิ่งไปกว่านั้นสหภาพโซเวียตยังต้องการเอาใจโลก ที่สาม ซึ่งเริ่มมีบทบาทขึ้นในสหประชาชาติด้วย *

2.3.2 ปฏิญญาว่าด้วยหลักการแห่งกฎหมายเพื่อควบคุมกิจกรรมของรัฐในการสำรวจ และใช้อวกาศภายนอก (Declaration of Legal Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space)

ก่อนหน้าที่จะมีการประกาศปฏิญญาดังกล่าว 5 ปี คือ ในวันที่ 29 สิงหาคม ค.ศ. 1957 คณะอนุกรรมการของคณะกรรมการการลดอาวุธได้เสนอมาตรการในการลดอาวุธ เป็นบางส่วน โดยเฉพาะการประกันว่า การส่งวัตถุขึ้นไปในอวกาศจะต้อง เป็นไป เพื่อวัตถุประสงค์ ในทางสันติและวิทยาศาสตร์เท่านั้น ซึ่งต่อมาสมัชชาได้ยอมรับเอาเป็นมติหนึ่งของตน¹ และ ในการประชุมสมัชชาครั้งที่ 13 ปี ค.ศ. 1958 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจว่าด้วย การใช้อวกาศภายนอกในทางสันติ (Ad Hoc Committee on the Peaceful Uses of Outer Space)² มีจุดมุ่งหมายเพื่อรายงานปัญหาเกี่ยวกับการใช้อวกาศภายนอกในทางสันติ โดยเฉพาะการจัดการเกี่ยวกับองค์การในอวกาศ เพื่ออำนวยความสะดวกในการร่วมมือทาง ด้านนี้ภายใต้สหประชาชาติ คณะกรรมการเฉพาะกิจนี้ต่อมาได้รับแต่งตั้ง เป็นคณะกรรมการว่าด้วย การใช้อวกาศภายนอกในทางสันติ³ ในการประชุมสมัชชาครั้งที่ 16 ปี ค.ศ. 1961 สมัชชา ได้มีมติกำหนดหลักการโดยสังเขป เพื่อเป็นแนวทางในการสำรวจและใช้อวกาศภายนอกดังต่อไปนี้

คือ

* โปรดดูรายละเอียดในบทที่ 3.

1 Resolution 1148 (XII) on 14 November 1957.

2 Resolution 1348 (XIII) on 13 December 1958.

3 Resolution 1472 (XIV) on 12 December 1959.

1. กฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกฎบัตรสหประชาชาติ อนุโลมใช้กับ
อวกาศภายนอกและเทหวัตถุบนท้องฟ้า*

2. อวกาศและเทหวัตถุบนท้องฟ้าเป็นสิ่ง เสรีสำหรับการสำรวจและการใช้โดยรัฐ
ทุกรัฐ ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศและไม่ใช้สิ่งที่รัฐใดรัฐหนึ่งจะยึดถือไว้เฉพาะคน¹

หลักการดังกล่าวกลายมาเป็นพื้นฐานของปฏิญญาว่าด้วยหลักการแห่งกฎหมาย เพื่อควบคุม
กิจกรรมของรัฐในการสำรวจ และการใช้อวกาศภายนอก ปฏิญญานี้ได้รับอนุมัติโดยสมัชชา
ตามมติที่ 1962 (XVIII)² ประเทศที่เป็นผู้เสนอปฏิญญานี้ให้สมัชชาพิจารณาได้แก่สหภาพ
โซเวียต ปฏิญญานี้มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ คือ

1. การสำรวจและการใช้อวกาศภายนอกจะต้องดำเนินไปโดยคำนึงถึงผลประโยชน์
ของมนุษยชาติ

2. อวกาศภายนอกและเทหวัตถุบนท้องฟ้า เปิดโดย เสรีสำหรับการสำรวจและการ
ใช้สำหรับรัฐทุกรัฐ โดยหลักแห่งความเท่าเทียมกันและกฎหมายระหว่างประเทศ

3. อวกาศภายนอกและเทหวัตถุบนท้องฟ้าจะไม่อยู่ในกรรมสิทธิ์ของรัฐใด ทั้งโดย
การอ้างอธิปไตย และโดยวิธีแห่งการใช้หรือครอบครองหรือโดยวิธีอื่น ๆ

4. กิจกรรมของรัฐในการใช้และสำรวจอวกาศภายนอกจะต้องดำเนินไปภายใต้กฎหมาย
ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกฎบัตรสหประชาชาติ เพื่อผลประโยชน์ในการรักษาสันติภาพ และ
ความมั่นคงระหว่างประเทศ และสนับสนุนความร่วมมือ และความเข้าใจกันระหว่าง
ประเทศ

5. รัฐมีหน้าที่ในการรับผิดชอบต่อกิจกรรมในอวกาศภายนอกไม่ว่าจะดำเนินไปโดย
หน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานที่มิใช่ของรัฐบาลเพื่อประกันว่า กิจกรรมดังกล่าวจะดำเนินไป
ตามปฏิญญานี้ กิจกรรมของหน่วยงานที่มิใช่ของรัฐบาลจะต้องถูกดูแลและควบคุมโดยรัฐที่เกี่ยวข้อง

6. ในการสำรวจและใช้อวกาศภายนอก รัฐจักต้องดำเนินตามหลักการแห่งความ
ร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และดำเนินกิจกรรมในอวกาศภายนอกโดยคำนึงถึง

* เทหวัตถุบนท้องฟ้า (Celestial Bodies) หมายถึงดวงดาว หรือวัตถุ
ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในอวกาศ โดยที่เป็นสิ่งที่มีได้เกิดขึ้นจากมนุษย์.

1
Resolution 1721 A (XVI) on 20 December 1961.

2
Resolution 1962(XVIII) on 13 December 1963.

ผลประโยชน์ของรัฐอื่นด้วย หากรัฐหนึ่งรัฐใดมีเหตุผลที่จะเชื่อได้ว่า กิจกรรมหรือการทดลอง ในอวกาศภายนอกที่วางแผนไว้โดยรัฐหรือคนในบังคับของรัฐนั้นจะก่อให้เกิดการแทรกแซงที่เป็นอันตรายต่อกิจกรรมของรัฐอื่นในการสำรวจและใช้อวกาศในทางสันติ รัฐดังกล่าวจะต้องจัดการปรึกษาหารือกันในระหว่างประเทศอย่างเหมาะสม ก่อนที่จะดำเนินการทดลองหรือกิจกรรม เช่นว่านั้น รัฐหนึ่งรัฐใดที่มีเหตุผลที่จะเชื่อได้ว่ากิจกรรมหรือการทดลองที่วางแผนไว้โดยรัฐอื่น จะก่อให้เกิดการแทรกแซงที่เป็นอันตรายต่อกิจกรรมในการสำรวจและใช้อวกาศภายนอกในทางสันติ อาจขอให้มีการปรึกษาหารือเกี่ยวกับกิจกรรมหรือการทดลองนั้นได้

7. รัฐซึ่งได้ขึ้นทะเบียนวัตถุที่ส่งขึ้นไปในอวกาศภายนอกจะได้รับอำนาจพิจารณาและบังคับวัตถุนั้นในขณะที่อยู่ในอวกาศภายนอก

8. รัฐที่ส่งหรือจัดการเพื่อส่งวัตถุขึ้นไปในอวกาศภายนอกและรัฐซึ่งใช้ดินแดนหรืออำนาจความสะดวกในการส่ง จะต้องรับผิดชอบในระหว่างประเทศต่ออันตรายที่จะเกิดต่อโลกในบรรยากาศหรืออวกาศภายนอก ต่อรัฐต่างประเทศหรือธรรมชาติหรือบุคคลในอำนาจของตนจากวัตถุหรือชิ้นส่วนประกอบของวัตถุนั้น

9. รัฐจักต้องถือว่านักเดินทางในอวกาศเป็นทูตของมนุษยชาติในอวกาศภายนอก และจะต้องช่วยเหลือเขาเหล่านั้นเท่าที่จะเป็นไปได้ หากเกิดอุบัติเหตุ สภาพอันตรายหรือการลงจอดฉุกเฉินบนดินแดนของรัฐต่างประเทศ หรือในทะเลหลวง นักเดินทางในอวกาศผู้ลงมาถึงกล่าว จะต้องถูกส่งกลับอย่างปลอดภัยและเหมาะสมต่อรัฐที่ลงทะเล เบื้องพาหนะอวกาศนั้น

เห็นได้ว่า ปฏิญญานี้มุ่งที่จะจำกัดการใช้อวกาศภายนอกให้อยู่ในกรอบของการใช้ในทางสันติ และต่อมาก็ได้เป็นแนวทางในการจัดทำสนธิสัญญาหลักควบคุมกิจกรรมของรัฐในการสำรวจ และใช้อวกาศภายนอกรวมทั้งดวงจันทร์และ เทหวัตถุบนท้องฟ้าในเวลาต่อมา

ปฏิญญานี้ได้รับการลงมติรับรองโดยความเห็นชอบร่วมกันโดยไม่มีประเทศใดงดออกเสียง เหตุผลที่เป็นไปได้จากการเกิดผลลัพธ์เช่นนี้ คือ การที่ไม่มีประเทศใดมีศักยภาพในทางอวกาศที่พอเพียงในการครอบครองอวกาศไว้แต่ผู้เดียวในระยะสั้น สหรัฐฯ เองก็ยังคงล้าหลังสหภาพโซเวียตอยู่มากในด้านนี้ อีกทั้งหลักการของปฏิญญาดังกล่าวก็ไม่ได้เป็นสิ่งที่ขัดขวางผลประโยชน์ของตนแต่ประการใด นอกจากนั้น สหรัฐฯ และสหภาพโซเวียตยังต้องการที่จะเอาใจประเทศโลกที่สามในเรื่องการลดอาวุธและการแสวงหาประโยชน์จากการใช้อวกาศร่วมกันในทางสันติ แม้ว่าประเทศโลกที่สามจะไม่มีศักยภาพทางด้านนี้พอเพียงก็ตาม*

* ไปรตดูรายละเอียดในบทที่ 3.

๒.๓.๓ ปฏิญญาว่าด้วยการกำหนดให้มหาสมุทรอินเดียเป็นเขตสันติภาพ

(Declaration of the Indian Ocean as a Zone of Peace)

ในการประชุมสมัชชาครั้งที่ 26 ปี ค.ศ. 1971 ศรีลังกาได้เสนอร่างปฏิญญา กำหนดให้มหาสมุทรอินเดียเป็นเขตสันติภาพ¹ โดยขอให้สหประชาชาติกำหนดเขตทะเลหลวงของมหาสมุทรอินเดียเป็นเขตนานาชาติ (International Domain) อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบและระเบียบระหว่างประเทศ และประกาศว่า บริเวณนั้นเป็นเขตสันติภาพพ้นจากการติดตั้งอาวุธและฐานทัพทางทหาร ไม่ว่าจะ เป็นเพื่อการป้องกันหรือการรุกราน ด้วยเหตุที่ศรีลังกาไม่ต้องการให้อาณาบริเวณดังกล่าวเป็นที่แข่งขันทางอำนาจของมหาอำนาจ และพ้นจากการคุกคามของทั้งสองประเทศ² ซึ่งในระบายนั้นสหภาพโซเวียตกำลังพัฒนากองทัพเรือของตน เพื่อแข่งขันกับกองทัพเรือที่ 7 ของสหรัฐอเมริกา

ร่างปฏิญญาดังกล่าวนี้นี้ประเทศบริเวณคาบสมุทรอินเดียและประเทศอื่น ๆ อีก 12 ประเทศ ได้ร่วมกันเสนอและมีใจความโดยสังเขปว่า

1. ประกาศให้มหาสมุทรอินเดียภายในวงเขตที่จะกำหนดต่อไป รวมถึงที่บนท้องฟ้าเหนือ และพื้นที่มหาสมุทรข้างใต้ เป็นเขตสันติภาพตลอดไป
2. เรียกร้องให้มหาอำนาจ เข้าร่วมปรึกษากับรัฐชายฝั่งมหาสมุทรอินเดียโดยมุ่งที่จะ
 - หยุดยั้งการเพิ่มพูนและขยายกำลังทางทหารที่มีอยู่ในปัจจุบันในมหาสมุทรอินเดีย
 - กำจัดฐานทัพ สิ่งติดตั้งและอำนวยความสะดวกทางทหาร การจัดวางอาวุธนิวเคลียร์ และอาวุธทำลายล้างร้ายแรงและแสนยานุภาพทางทหารของมหาอำนาจที่มีอยู่ในปัจจุบันออกจากมหาสมุทรอินเดีย
 - ละเว้นจากการคุกคามหรือใช้กำลังต่ออธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดนและอิสรภาพของรัฐชายฝั่งทะเลและรัฐภายในติดเข้าไปของมหาสมุทรอินเดีย โดยขัดกับเป้าหมายและหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติ

¹ Resolution 2832 (XXVI) on 16 December 1971.

² Official Records of the General Assembly, Twenty-Sixth Session, Annexes, Agenda item 98, Document A/8492.

- ภายใต้บรรทัดฐานและหลักการของกฎหมายระหว่างประเทศ สิทธิในการใช้เขตนี้อย่างเสรีและโดยไม่ขัดขวางของรัฐทั้งหมดจะต้องไม่ถูกระทบกระเทือน

- ความตกลงที่เหมาะสมจะถูกจัดทำเพื่อให้บรรลุถึงการรักษามหาสมุทรอินเดียให้เป็น เขตสันติภาพ

ปฏิญญานี้ รับเสียงสนับสนุน 60 สัดค้าน 0 งงดออกเสียง 55 (สหรัฐฯ และสหภาพโซเวียต-งดออกเสียง) การงดออกเสียงของทั้งสองประเทศนั้น เกิดจากการที่สหรัฐฯ เกรงว่าหากตนยอมรับปฏิญญานี้ ซึ่งเท่ากับยอมรับสถานะของบริเวณดังกล่าว ตนอาจจะต้องถอนทัพออกจากดีเอโกการ์เซีย ซึ่งเป็นฐานทัพขนาดใหญ่ของคนในมหาสมุทรอินเดีย และมีความสำคัญต่ออำนาจและอิทธิพลของตนอย่างมาก และสหภาพโซเวียตก็อาจจะเข้ามามีบทบาทแทนตนได้สำหรับสหภาพโซเวียตนั้น เห็นว่าบริเวณดังกล่าวล่อแหลมต่อความมั่นคงด้วยอาจถูกรุกรานทางด้านใต้ได้ง่าย และประสงค์จะแผ่ขยายอำนาจคุมบริเวณนี้ไว้

อย่างไรก็ดี เมื่อความคิดริเริ่มดังกล่าวได้รับการยอมรับ สหประชาชาติโดยสมาชิกก็ได้จัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจด้วยการกำหนดให้มหาสมุทรอินเดีย เป็น เขตสันติภาพ¹ ขึ้น ซึ่งยังคงทำหน้าที่อยู่จนถึงปัจจุบัน เพื่อวางแผนงานให้เป็นไปตามปฏิญญา แต่การทำงานของคณะกรรมการเฉพาะกิจดังกล่าว ไม่ประสบผลมากนัก เพราะสหรัฐฯ ยังคงกีดกันด้านการจัดประชุม เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามปฏิญญาอยู่ตลอดมา*

2.3.4 ปฏิญญากำหนดให้ทศวรรษ 1970 และ ทศวรรษ 1980 เป็นทศวรรษแห่งการลดอาวุธ (Declarations of the 1970's and 1980's as the Disarmament Decades)

ในการประชุมคณะกรรมการสืบแปดชาติ ในวันที่ 18 มีนาคม ปี ค.ศ.1969 โรมาเนียได้เสนอแนวความคิดให้มีการพิจารณากำหนดให้ปี ค.ศ.1970 ถึง 1980 เป็นทศวรรษแห่งการลดอาวุธ² ทั้งนี้เพราะในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเต็มไปด้วยบรรยากาศแห่งความหวัง

1 Resolution 2992(XXVII) on 15 December 1972.

* โปรดดูรายละเอียดในบทที่ 3.

2 Keesing Research Report, Disarmament : Negotiations and Treaties 1946-1971 (New York : Charles Scribner's sons, 1972), p.358.

จากการเจรจาจำกัดอาวุธยุทธศาสตร์ (Strategic Arms Limitation Talks-SALT) ซึ่งมาจากการแถลงโดยประธานาธิบดีจอห์นสันในวันที่ 2 มีนาคม ค.ศ.1967 ว่าได้เสนอให้มีการเจรจาเรื่องการหยุดการพัฒนาจรวดต่อต้านขีปนาวุธ (Anti-Ballistic Missile-ABM) กับสหภาพโซเวียต ซึ่งนายโกรมีโกได้แถลงตอบรับข้อเสนอดังกล่าวต่อสภาสูงโซเวียต (Supreme Soviet) ในวันที่ 27 มิถุนายน ค.ศ.1968¹ และต่อมาได้กำหนดการเจรจากัน ณ นครเฮลซิงกิ ในระหว่างวันที่ 17 พฤศจิกายน ถึง 22 ธันวาคม ค.ศ.1969 และประสบความสำเร็จอย่างมาก นอกจากนั้นการประกาศไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีสมัยต่อไปของประธานาธิบดีจอห์นสัน ซึ่งเป็นสัญญาณของการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ และการก้าวเข้ามาดำรงตำแหน่งแทนของประธานาธิบดีนิกสัน ซึ่งมีแนวนโยบายต้องการผ่อนคลายความตึงเครียดกับสหภาพโซเวียตในปัญหาต่าง ๆ และปรับความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยเห็นว่า โลกในปี ค.ศ.1945-1968 อันเป็นยุคของสงครามเย็นนั้นได้สิ้นสุดลงไปแล้ว² ได้ทำให้เกิดความคาดหวังขึ้นในประชาคมโลกถึงความเป็นไปได้ในการลดอาวุธที่สูงขึ้น

แนวความคิดของโรมาเนียได้รับการสนับสนุนจากเลขาธิการสหประชาชาติในรายงานประจำปีของเขาต่อสมัชชา³ ต่อมาในปีเดียวกันนั้นอิตาลี ไอร์แลนด์ และญี่ปุ่น ได้เสนอร่างมติต่อสมัชชาขอให้ประกาศว่า ทศวรรษที่ 1970 เป็นทศวรรษแห่งการลดอาวุธ ขอให้รัฐบาลต่าง ๆ ใช้ความพยายามเพื่อหามาตรการที่มีประสิทธิภาพเพื่อหยุดยั้งการแข่งขันทางอาวุธนิวเคลียร์อย่างรวดเร็ว และขอให้การประชุมคณะกรรมการว่าด้วยการลดอาวุธเร่งดำเนินการความพยายามหาโครงการ ซึ่งจะ เป็นแนวทางในการทำงานและเจรจาเพื่อการลดอาวุธโดยทั่วไปและสมบูรณ์⁴ ปฏิญญาที่ได้รับการสนับสนุนด้วยคะแนนเสียง 104 เสียง ไม่มีประเทศใดคัดค้าน และงดออกเสียง

¹ Keesing Research Report, Disarmament : Negotiations and Treaties 1946-1971 (New York : Charles Scribner's sons, 1972), p.358.

² ดร. ถาวร สุชากันยา, เอกสารทางวิชาการหมายเลข 12. ศูนย์วิจัย คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 30.

³ Document A/7601/Add.1.

⁴ Resolution 2602 E (XXIV) on 16 December 1969.

13 เสี่ยง ประเทศอภิมหาอำนาจทั้งสองแม้จะไม่ค่อยเห็นด้วย แต่สหรัฐฯ สนับสนุนมตินี้ ในขณะที่สหภาพโซเวียตงดออกเสียง *

แม้ว่าทศวรรษ 1970 จะผ่านพ้นไปโดยไม่ประสบความสำเร็จมากนัก แต่หลายประเทศก็เชื่อว่า เอกสารสุดท้าย (Final Document) ซึ่งเป็นผลงานของการประชุมสมัชชาวาระพิเศษว่าด้วยการลดอาวุธครั้งที่ 1 ในปี ค.ศ. 1978 จะเป็นพื้นฐานของยุทธศาสตร์ในการลดอาวุธต่อไป ¹

ในการประชุมสมัชชาครั้งที่ 34 ปี ค.ศ. 1979 อียิปต์ จาเมกา คินยา ไนจีเรีย ปากีสถาน โรมาเนีย เชียราเลโอน ศรีลังกา คูวีเชียว และยูโกสลาเวีย ได้เสนอร่างมติ ซึ่งได้รับการแก้ไขและสนับสนุนเพิ่มเติมโดยบังคลาเทศ เอธิโอเปีย กานา อินเดีย ฯลฯ ร่างมติดังกล่าวได้ระบุถึงการตัดสินใจที่จะให้มีการประกาศว่า ทศวรรษที่ 1980 เป็นทศวรรษแห่งการลดอาวุธ ทั้งนี้โดยเห็นว่าวัตถุประสงค์และเป้าหมายของทศวรรษแรกยังไม่บรรลุผล ²

ในการประชุมสมัชชาครั้งที่ 35 ปี ค.ศ. 1980 อินเดียได้เสนอร่างปฏิญญากำหนดให้ทศวรรษ 1980 เป็นทศวรรษที่สองแห่งการลดอาวุธ ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายและหลักการของทศวรรษนี้ คือ การลดอาวุธโดยทั่วไปและสมบูรณ์ ภายใต้การควบคุมที่มีประสิทธิภาพระหว่างประเทศ ตามที่ระบุไว้ในเอกสารสุดท้ายและได้วางโครงการในการทำงานด้านต่าง ๆ ในการลดอาวุธ โดยดำเนินตามแนวทางที่วางไว้ในเอกสารสุดท้าย ³ เช่นกัน ซึ่งปฏิญญานี้ได้รับการยอมรับโดยไม่ต้องลงคะแนนเสียง * เพราะไม่มีผู้คัดค้าน (คือใช้หลักการเห็นชอบร่วมกัน)

* โปรดดูรายละเอียดในบทที่ 3.

¹ The United Nations Disarmament Yearbook 1980 (New York :

Centre for Disarmament, Department of Political and Security Council Affairs, United Nations, 1981), p.74.

² Resolution 34/175 on 11 December 1979.

³ Resolution 35/46 on 3 December 1980.

* โปรดดูรายละเอียดในบทที่ 3.

๒.๓.๕ ปฏิญญากว่าด้วยการป้องกันความหายนะจากนิวเคลียร์ (Declaration on the Prevention of Nuclear Catastrophe)

ก่อนที่สมัชชาจะประกาศปฏิญญาดังกล่าวนี้ ได้มีการเจรจาจำกัดอาวุธยุทธศาสตร์ครั้งที่ ๒ (SALT II) ระหว่างสหรัฐฯ กับสหภาพโซเวียตซึ่งเริ่มในปี ค.ศ. 1972 และเสร็จลงในปี ค.ศ. 1979 โดยได้มีการลงนามในสนธิสัญญาดังกล่าวระหว่างผู้แทนรัฐบาลทั้งสองประเทศ แต่สนธิสัญญาดังกล่าวก็ไม่มีผลในทางกฎหมาย เพราะไม่ได้ผ่านการให้สัตยาบันของสภาสูงสหรัฐฯ ทำให้ไม่มีผลบังคับใช้ ประกอบกับบรรยากาศทางการเมืองระหว่างประเทศได้ตึงเครียดขึ้นเมื่อ สหรัฐฯ ได้ประกาศหลังจากที่ได้มีการลงนามในสนธิสัญญาจำกัดอาวุธยุทธศาสตร์ครั้งที่ ๒ ว่า สามารถผลิตอาวุธนิวตรอนซึ่งเป็นอาวุธประเภทหนึ่งในอาวุธนิวเคลียร์ได้¹ และอาวุธดังกล่าวนี้ไม่ได้มีระบุไว้ในสนธิสัญญาจำกัดอาวุธยุทธศาสตร์ จึงทำให้สหภาพโซเวียตมีความกังวลอย่างมาก

ดังนั้น ต่อมาในปี ค.ศ. 1981 ในการประชุมสมัชชาครั้งที่ ๓6 สหภาพโซเวียตได้เสนอร่างปฏิญญากว่าด้วยการป้องกันความหายนะจากนิวเคลียร์ต่อสมัชชา พร้อมด้วยความสนับสนุนของอังกิลา เอมมันตะวันตก และมองโกเลีย โดยในร่างได้ระบุว่า

๑) รัฐหรือรัฐบุรุษใด ผู้ใช้อาวุธนิวเคลียร์เป็นรายแรกจะเป็นผู้ก่ออาชญากรรมทำลายมนุษยชาติ

๒) จะไม่มีการยอมรับเหตุผลหรือคำขอโทษใด ๆ จากรัฐบุรุษผู้ตัดสินใจใช้อาวุธนิวเคลียร์เป็นรายแรก

๓) ลัทธิใด ๆ ที่อนุญาตการใช้อาวุธนิวเคลียร์เป็นรายแรกและแสดงการผลักดันโลกให้ไปสู่ความหายนะไม่ต้องด้วยมาตรฐานคุณธรรมของมนุษยและอุดมคติอันสูงส่งของสหประชาชาติ

1

The United Nations Disarmament Yearbook 1981 (New York : Centre for Disarmament, Department of Political and Security Council Affairs, United Nations, 1982), p.111.

* ระเบิดนิวตรอนมีสมรรถนะคล้ายระเบิดนิวเคลียร์ แต่ไม่ทำลายทรัพย์สินและถึงปลุกสร้างนอกจากสิ่งที่มีชีวิตและแม้กัมมันตภาพรังสีได้ไม่นาน เป็นอาวุธยุทธศาสตร์ที่ใช้เพื่อต้องการยึดพื้นที่ฝ่ายศัตรู ซึ่งมาจากแนวความคิดเกี่ยวกับสงครามแบบจำกัด .

4) หน้าที่ที่สูงที่สุดและเป็นเงื่อนไขโดยตรงของผู้นำรัฐนิวเคลียร์ คือ การแสดงออก เพื่อที่จะลดความเสี่ยงของความขัดแย้งทางนิวเคลียร์ การแข่งขันทางนิวเคลียร์จะต้องหยุดและ ทวนกลับโดยความพยายามร่วมโดยผ่านการเจรจาอย่างซื่อสัตย์และบนพื้นฐานของความเท่าเทียม โดยมีจุดมุ่งหมายสูงสุด คือ การกำจัดอาวุธนิวเคลียร์โดยสมบูรณ์

5) ผลงานนิวเคลียร์จะต้องถูกใช้ไปเพื่อวัตถุประสงค์ทางสันติและเพื่อผลประโยชน์ ของมนุษยชาติเท่านั้น¹

ปฏิญญานี้ได้รับการลงมติด้วยคะแนนเสียงเห็นด้วย 82 คัดค้าน 19 และงดออกเสียง 41 สหภาพโซเวียตให้การสนับสนุน ส่วนสหรัฐฯ คัดค้าน การที่สหรัฐฯ คัดค้านนั้น เป็นเพราะ การยอมรับปฏิญญาดังกล่าวเท่ากับ เป็นการห้ามสหรัฐฯ ไม่ให้ใช้อาวุธนิวเคลียร์ทุกชนิดรวมทั้งอาวุธ นิวตรอนด้วย ประกอบกับความเกรงกลัวในกองกำลัง และอาวุธตามแบบของสหภาพโซเวียตใน ยุโรปตะวันออก และเห็นว่า อาวุธนิวเคลียร์ของคนเท่านั้นที่สามารถจะด้านทานสหภาพโซเวียต ไปได้ ส่วนประเทศโลกที่สามนั้นแบ่งเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่สนับสนุนและกลุ่มที่งดออกเสียง เพราะ เห็นว่า ปฏิญญานี้ไม่ได้นำไปสู่เป้าหมายของการลดความเสี่ยงของสงคราม หรือการลดอาวุธที่ แท้จริงเลย *

2.4 สนธิสัญญาเกี่ยวกับเรื่องการลดและควบคุมอาวุธ

ผลงานของสหประชาชาติที่ปรากฏออกมาในรูปของปฏิญญา ตามที่กล่าวข้างต้นนั้น มิได้มีลักษณะ เป็นกฎหมายที่สามารถผูกพันรัฐต่าง ๆ ได้ ปฏิญญาที่อนุวัติโดยสมาชิก เป็นแต่เพียง การประกาศปรัชญา เจตจำนง และจุดมุ่งหมาย รวมทั้งแนวทางในการดำเนินการในเรื่องการ ลดและควบคุมอาวุธ เป็นการแสดงถึงความรู้สึกของมนุษยชาติใน เรื่องดังกล่าวที่แสดงผ่าน ทางสมาชิกสหประชาชาติ ถึงแม้ปฏิญญาดังกล่าวจะไม่มีลักษณะ เป็นกฎหมาย แต่ก็ เป็นประโยชน์ ในฐานะที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการที่จะนำไปสู่การทำสนธิสัญญา เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวต่อไป เป็นที่ ทราบกันดีอยู่แล้วว่า สหประชาชาติเป็นที่รวมของความคิด เห็นระหว่างประเทศต่าง ๆ ในเรื่อง การลดอาวุธ เมื่อใดที่ประเทศสมาชิก เห็นห้องต้องกันถึงความจำเป็นในการหยุดยั้งการแข่งขัน ทางอาวุธในบางส่วนหรือบางประเภท และ เห็นถึงความจำเป็น ในการมีสนธิสัญญาหรือความตกลง

¹ Resolution 36/100 on 9 December 1981.

* โปรดดูรายละเอียดในบทที่ ๑.

เพื่อใช้บังคับ รวมถึงความเห็นพ้องในแง่รายละเอียดต่าง ๆ แล้ว ก็จะได้มีการจัดทำสนธิสัญญาหลายฝ่ายขึ้น เพื่อลงนาม สนธิสัญญาบางฉบับ สหประชาชาติได้มอบให้ประเทศอื่นเป็นผู้เก็บรักษา บางฉบับสหประชาชาติก็มอบให้เลขาธิการสหประชาชาติ เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบเอง สนธิสัญญาที่ขึ้นทะเบียนไว้ที่สหประชาชาติตามมาตรา 102 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติถือว่าเป็นกฎหมายที่สหประชาชาติยอมรับและสามารถนำมาอ้างอิงในองค์กรของสหประชาชาติได้

สนธิสัญญาที่สำคัญในด้านการลดและควบคุมอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธตามแบบมีดังนี้คือ

2.4.1 สนธิสัญญาห้ามการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ในบรรยากาศ ในอวกาศภายนอก และใต้น้ำ (Treaty Banning Nuclear Weapon Test in the Atmosphere, in Outer Space and Under Water)

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 สหภาพโซเวียตก็สามารถผลิตอาวุธนิวเคลียร์ได้ การทดลองอาวุธดังกล่าวจึงขยายวงกว้างออกไป คือนอกจากสหรัฐฯ ซึ่งผลิตได้ก่อนแล้วสหภาพโซเวียตก็ทำการทดลองเพื่อพัฒนาอาวุธดังกล่าวด้วย และในปี ค.ศ. 1952 สหรัฐฯ ได้ทำการทดลองระเบิดนิวเคลียร์เทอร์โมลูกแรก ติดตามด้วยการทดลองเช่นเดียวกันของสหภาพโซเวียตในปี ค.ศ. 1953 แต่ในการทดลองครั้งต่อมาของสหรัฐฯ ณ บริเวณ Bikini Atoll * เมื่อวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 1954 โดยใช้ระเบิดนิวเคลียร์ขนาด 15 เมกะตัน ทำให้เกิดผลที่ไม่พึงปรารถนาหลายประการอย่างกว้างขวางต่อลูกเรือ Fukurya Maru ซึ่งเป็นเรือประมงญี่ปุ่นที่ทำการประมงอยู่ในบริเวณนั้น ¹

ในปีเดียวกันนั้นเอง ผู้แทนจากอินเดียและพม่า ขอให้มีการหยุดยั้งการทดลองนิวเคลียร์ แต่ไม่ได้รับความสนใจจากคณะกรรมการลดอาวุธ อย่างไรก็ตาม ในวันที่ 21 กรกฎาคม ค.ศ. 1955 ในการประชุมสุดยอด ณ นครเจนีวา นายบุลกาณีน นายกรัฐมนตรีแห่งสหภาพโซเวียตก็ระบุว่า การหยุดยั้งการทดลองอาวุธนิวเคลียร์จะเป็นทางหนึ่งในหนทางการลดอาวุธ ²

* เป็นเกาะปะการังเล็ก ๆ ในหมู่เกาะ Marshall ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของเกาะกวม ในมหาสมุทรแปซิฟิก.

¹ The United Nations and Disarmament 1945-1970, p.191.

² Ibid., p.192.

ในการประชุมสมัชชาครั้งที่ 10 ในปี ค.ศ. 1955 อินเดียได้เสนอร่างมติเรียกร้องให้มีการเจรจาเพื่อหยุดยั้งการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ แต่ก็ไม่ได้ได้รับความสนใจเท่าที่ควร และอินเดียเองก็ไม่ได้ยืนยันจะขอรับการลงมติโดยการลงคะแนนเสียงในร่างของคน สมัชชาจึงเพียงแต่รับเป็นมติที่ปราศจากการลงคะแนนเท่านั้น¹ อย่างไรก็ตาม สมัชชาได้ตั้งคณะกรรมการวิทยาศาสตร์เพื่อศึกษาผลของกัมมันตภาพรังสีขึ้นมาคณะหนึ่งตามข้อเสนอของประเทศตะวันตก² ซึ่งได้รายงานผลงานวิจัยให้สมัชชาทราบถึงความร้ายแรงของกัมมันตภาพรังสีให้สมัชชาทราบเป็นระยะ ๆ

ในปี ค.ศ. 1958 เลขานุการสหประชาชาติได้เสนอให้มีการหยุดยั้งการทดลองอาวุธนิวเคลียร์และได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวางจากประเทศต่าง ๆ ซึ่งตื่นตัวจากผลของกัมมันตภาพรังสีจากการทดลอง นอกจากนี้ยังมีข่าวว่า ฝรั่งเศสตั้งใจจะทำการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ของตนในทะเลทรายซาฮาราด้วย³ สหรัฐฯ และพันธมิตรจึงได้เสนอร่างมติดูสมัชชาให้ทุกประเทศที่ทำการทดลองอาวุธนิวเคลียร์มาเจรจา และใช้ความพยายามในทุก ๆ ด้าน เพื่อระงับการทดลองอาวุธนิวเคลียร์⁴ ซึ่งทำให้สหรัฐฯ อังกฤษ และสหภาพโซเวียตแยกตัวออกมาประชุมกันต่างหากเพื่อการนี้ ๗ นครเจนีวา

ความตื่นตัวเรียกร้องให้หยุดการทดลองนิวเคลียร์ได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในปีถัดมา เพราะฝรั่งเศสประกาศจะทดลองระเบิดนิวเคลียร์ของตนในทะเลทรายซาฮาราในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1960 โดยไม่สนใจต่อมติยับยั้งของสมัชชา⁵ แม้ว่าฝรั่งเศสจะทำการทดลองเป็นผลสำเร็จ แต่ทุกประเทศทั่วโลกต่างก็เพิ่มความพยายามหาทางสนับสนุนการห้ามการทดลองนิวเคลียร์อย่างกว้างขวางตั้งแต่นั้น

¹ Resolution 914 (X) on 16 December 1955.

² Resolution 913 (X) on 3 December 1955.

³ The United Nation and Disarmament 1945-1970, p.203.

⁴ Resolution 1253 (XIII) on 4 November 1958.

⁵ Resolution 1379 (XIV) on 20 November 1959.

การประชุมของประ เทศมหาอำนาจ ๗ นครเจนีวา ได้ล้มเลิกไปในวันที่ 29 มกราคม ค.ศ. 1962 เนื่องมาจากความขัดแย้งระหว่างมหาอำนาจ เพราะสหภาพโซเวียตไม่เห็นด้วยว่า จะให้มีการหยุดการทดลองโดยความควบคุมระหว่างประ เทศในขณะที่การแข่งขันทางอาวุธยังคงดำเนินอยู่ ในขณะที่สหรัฐเห็นว่า เป็นสิ่งที่จำเป็นแม้จะไม่ประกาศหยุดการ แข่งขัน¹ แต่การดำเนินงานภายในสมัชชาเพื่อเรียกร้องให้มีการทำสนธิสัญญาหยุดยั้งการทดลองนิวเคลียร์กลับทวีเพิ่มขึ้น โดยมีการเสนอร่างมติ ร่างสนธิสัญญา และข้อเสนอต่าง ๆ เพื่อหยุดยั้งการทดลองอาวุธนิวเคลียร์อย่างมากมาย ทั้งจากประ เทศตะวันตก ประเทศตะวันออก และประ เทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

ผลอันเกิดจากการผลักดันของมติมหาชนโลกในสหประชาชาติ ประกอบกับการเกิดวิกฤตการณ์คิวบาปี ค.ศ. 1962 ทำให้ถือมหาอำนาจตระหนักถึงภัยอันตรายอย่างใหญ่หลวงของอาวุธนิวเคลียร์อย่างจริงจังมากขึ้น และในวันที่ 10 มิถุนายน ค.ศ. 1963 ประเทศมหาอำนาจคือ สหรัฐฯ อังกฤษ และสหภาพโซเวียต ได้ประชุมกัน ณ นครมอสโก และตกลงกันว่า จะหยุดการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ในบางส่วน คือ ในบรรยากาศ ในอวกาศภายนอก และได้ นำ ทั้งสามประ เทศได้จัดทำสนธิสัญญาเพื่อการดังกล่าวและลงนามกันในวันที่ 5 สิงหาคม ค.ศ. 1963 และได้เปิดให้ประ เทศอื่น ๆ ร่วมลงนามในสนธิสัญญาดังกล่าวด้วย ทางด้านสมัชชาสหประชาชาติ ได้มีมติเชิญชวนให้ประ เทศสมาชิกเข้าร่วมลงนามในสนธิสัญญาดังกล่าวเพื่อสนับสนุนความพยายามนี้เช่นกัน²

ดังนั้นจะ เห็นได้ว่า ความสำเร็จในเรื่องของการที่ทำให้เกิดสนธิสัญญาดังกล่าวข้างต้นขึ้นมาได้นั้น มาจากความริเริ่มโดยตรงของประ เทศมหาอำนาจที่มีอาวุธนิวเคลียร์ แต่ความริเริ่มดังกล่าว ก็มาจากการกระตุ้นอย่างจริงจังจากสหประชาชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสมัชชา ซึ่งประกอบด้วยรัฐสมาชิกจากทั่วโลกและส่วนใหญ่ก็มี เป้าหมายเดียวกัน คือ ให้มีการลดและควบคุมอาวุธ สมัชชายังได้เป็นผู้เชิญชวนหรือกระตุ้นให้ประ เทศสมาชิกทั้งหลายของสหประชาชาติ เข้าร่วมลงนามในสนธิสัญญาดังกล่าวด้วย ปัจจุบัน ประเทศต่าง ๆ เป็นจำนวนถึง 111 ประเทศ

¹ The United Nations and Disarmament 1945-1970, p.221.

² Resolution 1910 (XVIII) on 27 November 1963.

ที่ได้ร่วมลงนามเป็นภาคีของสนธิสัญญานี้ ประเทศไทยได้ร่วมลงนามในสนธิสัญญานี้เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ. 1963¹

2.4.2 สนธิสัญญาว่าด้วยหลักการควบคุมกิจกรรมของรัฐในการสำรวจและใช้อวกาศภายนอก รวมทั้งดวงจันทร์และเทหวัตถุบนท้องฟ้า (Treaty on Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space, including the Moon and Other Celestial Bodies) จากการที่สหประชาชาติได้มีปฏิญญาว่าด้วยหลักการแห่งกฎหมายเพื่อความคุ้มครองกิจกรรมของรัฐในการสำรวจและใช้อวกาศภายนอกในปี ค.ศ. 1962 สหประชาชาติก็ถือเอาปฏิญญาดังกล่าวเป็นเป้าหมายและแนวทางในการดำเนินงานเพื่อการดังกล่าวตลอดมา

ในการประชุมสมัชชาครั้งที่ 18 ปี ค.ศ. 1963 สหภาพโซเวียตได้ประกาศว่าตนเห็นความจำเป็นที่จะต้องป้องกันมิให้การแข่งขันทางอาวุธแพร่ขยายขึ้นสู่อวกาศ และแนะนำว่าจะมีความตกลงระหว่างกัน (สหภาพโซเวียตและสหรัฐอเมริกา) ในการห้ามการส่งวัตถุที่ติดตั้งอาวุธนิวเคลียร์หรืออาวุธทำลายล้างร้ายแรงอื่น ๆ ขึ้นไปโคจรในอวกาศ และเห็นว่าควรจะมีการแลกเปลี่ยนทัศนคติระหว่างประเทศทั้งสอง ซึ่งสหรัฐได้แสดงท่าทีเห็นชอบด้วยและเริ่มเจรจากันตั้งแต่บัดนั้น²

ในปีเดียวกันนั้น สมัชชาได้มีมติสนับสนุนการเจรจาของทั้งสองประเทศ และขอร้องให้ประเทศต่าง ๆ ละเว้นการส่งวัตถุที่ติดตั้งอาวุธนิวเคลียร์ หรืออาวุธทำลายล้างร้ายแรงอื่น ๆ ขึ้นไปในอวกาศหรือเทหวัตถุบนท้องฟ้า³ หลังจากนั้น เรื่องดังกล่าวได้รับการพิจารณาในคณะกรรมการว่าด้วยการใช้อวกาศภายนอกในทางสันติและสมัชชา

ในปี ค.ศ. 1966 สหรัฐและสหภาพโซเวียตได้ตกลงระหว่างกันเพื่อจัดทำสนธิสัญญาหลายฝ่ายขึ้น และได้เสนอต่อสมัชชาเพื่อพิจารณา โดยในร่างสนธิสัญญาได้ระบุถึงรายละเอียดต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้ คือ

¹ Status of Multilateral Arms Regulation and Disarmament Agreements (New York : United Nations Publication, 1978), p.28.

² The United Nations and Disarmament 1945-1970, p.176.

³ Resolution 1884 (XVIII) on 17 October 1963.

1. ห้ามมิให้รัฐภาคีติดตั้งอาวุธนิวเคลียร์ หรืออาวุธทำลายล้างร้ายแรงอื่น ๆ ในวงโคจรรอบโลก หรือติดตั้งไว้บนเทหวัตถุบนท้องฟ้า หรือติดตั้งอาวุธดังกล่าวไว้ในอวกาศภายนอกในลักษณะอื่นใด

2. ห้ามดำเนินกิจกรรมทางทหารใด ๆ บนดวงจันทร์ และเทหวัตถุบนท้องฟ้า โดยเฉพาะการตั้งฐานทัพทางทหาร ผิดตั้งและสร้างป้อมปราการทดลองอาวุธประเภทใด ๆ และปฏิบัติการทางทหารยกเว้นการใช้บุคลากรทางทหารเพื่อการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ หรือเพื่อวัตถุประสงค์ทางสันติอื่น ๆ รวมถึงการใช้เครื่องมือที่จำเป็นเพื่อการสำรวจในทางสันติ

3. สถานี สิ่งก่อสร้าง เครื่องมือและยานอวกาศ บนดวงจันทร์และเทหวัตถุบนท้องฟ้าอื่น ๆ จะต้องเปิดให้ผู้แทนของรัฐภาคีได้ใช้ตามหลักเกณฑ์ที่น้อยปฏิบัติ

สมัชชาได้ลงมติรับรองสนธิสัญญาดังกล่าว เป็น เอกฉันทร่วมทั้งซีกซวณให้ทุกประเทศ ลงนาม เป็นภาคีในสนธิสัญญาดังกล่าว¹ สนธิสัญญาดังกล่าวนี้ออกให้มีการลงนามเมื่อวันที่ 27 มกราคม ค.ศ. 1967 และสามารถบังคับใช้เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม ค.ศ. 1967 ปัจจุบันมี ประเทศต่าง ๆ เข้าเป็นภาคีแล้ว 84 ประเทศ ประเทศไทยได้เข้าร่วมลงนามในวันที่ 27 มกราคม ค.ศ. 1967²

2.4.3 สนธิสัญญาห้ามแพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ (Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons)

ความพยายามแรก ๆ ของสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับอาวุธนิวเคลียร์มักจะมุ่งที่จะให้หลักประกันว่า ผลงานปรมาณูที่คิดค้นกันขึ้นมาได้นั้น จะถูกใช้ไปในทางสันติเท่านั้น และมุ่งที่จะป้องกันการแพร่ขยายของอาวุธนิวเคลียร์³ แต่ข้อเสนอมแรกที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการห้ามแพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์เสนอโดยสหภาพโซเวียต และสหรัฐอเมริกา ในคณะอนุกรรมการของคณะกรรมการลดอาวุธในปี ค.ศ. 1956-1957 ทั้งนี้เพราะความกังวลในการติดตั้งอาวุธนิวเคลียร์ที่เผชิญหน้ากันในยุโรปกลาง⁴

1 Resolution 2222(XXI) on 14 December 1966.

2 Status of Multilateral Arms Regulation and Disarmament Agreements, p.31-44.

3 The United Nations and Disarmament 1945-1970, p.257.

4 Ibid.

ต่อมาหลายประเทศรวมทั้งสหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียตก็ได้เสนอข้อคิดเห็นและร่างสนธิสัญญาห้ามแพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์แต่ไม่มีความคืบหน้าใด ๆ เพราะไม่สามารถจะตกลงกันได้ ในรายละเอียดโดยเฉพาะในการประชุมคณะกรรมการ 18 ชาติ ในปี ค.ศ.1962 ข้อแตกต่างของสหรัฐและสหภาพโซเวียตจะเห็นได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ สหภาพโซเวียตไม่ต้องการให้ประเทศที่ครอบครองอาวุธนิวเคลียร์นำเอาอาวุธนิวเคลียร์หรือข้อมูลในการสร้างไปให้ประเทศที่ไม่มี ในขณะที่สหรัฐเห็นว่าประเทศที่ผลิตอาวุธนิวเคลียร์ได้จะต้องไม่ให้อาวุธเหล่านั้นแก่ประเทศที่ไม่มีก่อนวันที่จะตกลงกัน และจะต้องไม่ช่วยประเทศที่ไม่มีให้สามารถผลิตอาวุธเหล่านั้นได้¹

การดำเนินการหาข้อยุติทำร่างสนธิสัญญาดังกล่าว ได้มีมาในคณะกรรมการ 18 ชาติ จนถึง ปี ค.ศ.1968 โดยสมัชชาได้มีมติสนับสนุนความพยายามด้านนี้อยู่ทุกปี จนในที่สุดสหรัฐและสหภาพโซเวียตได้ร่วมกันเสนอร่างสนธิสัญญาต่อคณะกรรมการ 18 ชาติ ในปี ค.ศ.1967 และได้แก้ไขตัวร่างกันมาจนถึงปี ค.ศ.1968 คณะกรรมการ 18 ชาติ จึงได้เสนอร่างมติสนธิสัญญานี้ต่อสมัชชาในการประชุมครั้งที่ 22 ในปี ค.ศ.1968 เพื่อพิจารณาในขั้นสุดท้าย ซึ่งมีหลักการที่สำคัญ คือ

1) ประเทศที่มีอาวุธนิวเคลียร์ จะต้องไม่ส่งมอบอาวุธหรือสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นระเบิดทางนิวเคลียร์หรือการควบคุมอาวุธหรือสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นระเบิดเหล่านั้นไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมให้แก่ประเทศอื่นใด และจะต้องไม่ช่วย ไม่สนับสนุนหรือแนะนำต่อรัฐที่ไม่มีอาวุธนิวเคลียร์ เพื่อผลิตหรือมีในครอบครองอาวุธนิวเคลียร์หรือสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นระเบิดทางนิวเคลียร์หรือเพื่อควบคุมอาวุธหรือสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นระเบิดเหล่านั้น

2) ประเทศที่ไม่มีอาวุธนิวเคลียร์จะต้องไม่รับอาวุธนิวเคลียร์หรือสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นระเบิดทางนิวเคลียร์ หรือการควบคุมอาวุธหรือสิ่งประดิษฐ์เป็นระเบิดดังกล่าวจากประเทศผู้ส่งใด ๆ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม จะไม่ผลิตหรือมีในครอบครองซึ่งอาวุธนิวเคลียร์หรือสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นระเบิดทางนิวเคลียร์ และจะไม่หาหรือรับความช่วยเหลือใด ๆ เพื่อการผลิตอาวุธนิวเคลียร์ หรือสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นระเบิดทางนิวเคลียร์

¹
Ibid., pp.266-267.

๓) กำหนดให้ทบวงการพลังงานปรมาณูเป็นหน่วยงานเพื่อการตรวจสอบ เพื่อพิสูจน์ว่า
เงื่อนไขที่ระบุไว้ในสนธิสัญญาได้รับการปฏิบัติ

สมาชิกได้มีมติยอมรับสนธิสัญญานี้ และแสดงความหวังว่าจะได้รับการลงนามจาก
ทั้งประเทศที่มีนิวเคลียร์และประเทศที่ไม่มีนิวเคลียร์ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ด้วยคะแนน
เสียงสนับสนุน 95 คัดค้าน 4 และงดออกเสียง 21 (สหรัฐฯ และสหภาพโซเวียต สนับสนุน)¹
สนธิสัญญานี้เปิดให้มีการลงนามเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1968 และมีผลบังคับใช้เมื่อ
วันที่ 5 มีนาคม ค.ศ. 1970 ปัจจุบันมีประเทศต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นภาคีแล้ว 120 ประเทศ
ประเทศไทยได้ทำภาคยานุวัติ เข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญานี้เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม ค.ศ. 1972²

2.4.4 สนธิสัญญาห้ามการติดตั้งอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธทำลายล้างร้ายแรงอื่น ๆ
บริเวณท้องทะเล และผิวพื้นมหาสมุทรและใต้พื้นผิวดินดังกล่าว (Treaty on the Prohibition
of the Emplacement of Nuclear Weapons and Other Weapons of Mass
Destruction on the Sea-Bed and The Ocean Floor and in the Sub-Soil
Thereof)

ในการประชุมสมัชชาครั้งที่ 22 ปี ค.ศ. 1967 มอดดาได้เสนอให้มีการ
อภิปรายปัญหาของการรักษาท้องทะเล พื้นมหาสมุทร และใต้พื้นผิวดินของท้องทะเลและมหาสมุทร
โดยเฉพาะในเขตทะเลหลวงภายใต้กำหนดขอบเขตอำนาจรัฐในทางสันติ และการใช้ทรัพยากร
ในพื้นที่ดังกล่าวเพื่อผลประโยชน์ของมวลมนุษยชาติ โดยมีจุดมุ่งหมายหนึ่ง เพื่อมิให้ใช้พื้นที่เช่นว่า
ไปในทางทหาร³ สมาชิกได้จัดตั้งคณะกรรมการชั่วคราวเพื่อศึกษาการใช้ท้องทะเลและพื้น
มหาสมุทรภายใต้ขอบเขตของอำนาจรัฐ (ทะเลอาณาเขต เขตต่อเนื่อง เขตอธิปไตยแห่งชาติ)
ในทางสันติ ซึ่งประกอบด้วยประเทศต่าง ๆ 35 ประเทศ และขอให้แสวงหาวิธีที่จะสนับสนุน
ความร่วมมือระหว่างประเทศในการสำรวจ อนุรักษ์ และการใช้ท้องทะเลในทางสันติ⁴

¹
Resolution 2373 (XXII) on 12 June 1968.

²
Status of Multilateral Arms Regulation and Disarmament
Agreements, p.79.

³
The United Nations and Disarmament 1945-1970, p.179.

⁴
Resolution 2340 (XXII) on 18 December 1967.

คณะกรรมการชั่วคราวนี้ ภายหลังจากได้ถูกตั้งเป็นคณะกรรมการว่าด้วยการใช้ท้องทะเลและพื้นมหาสมุทรภายใต้กำหนดขอบเขตอำนาจรัฐในทางสันติ และขยายจำนวนเป็น 42 ประเทศ¹

แต่เรื่องนี้ถูกนำมาพิจารณาในด้านการลดอาวุธเป็นครั้งแรกในคณะกรรมการ 18 ชาติในปี ค.ศ. 1968 โดยสหภาพโซเวียต ซึ่งต้องการให้ห้ามการก่อสร้างฐานทัพทางทหารในพื้นที่ดังกล่าว และขอให้เริ่มมีการเจรจาขึ้น² สหรัฐฯได้ตอบตกลงทันทีโดยได้เห็นว่าความตกลงดังกล่าว เป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อห้ามมิให้มีการใช้สภาวะแวดล้อมแบบใหม่ไปในการติดตั้งอาวุธทำลายล้างร้ายแรง³

ในการประชุมสมัชชาในปีเดียวกันนั้น แม้ทั้งสหรัฐฯและสหภาพโซเวียต จะมีความเห็นในรายละเอียดแตกต่างกัน แต่ทุกฝ่ายก็มี เป้าหมายในการจัดทำความตกลงนี้เช่นเดียวกัน สหภาพโซเวียตนั้น สนับสนุนหลักการของการปลอดทหารอย่างสมบูรณ์ในท้องทะเล ในขณะที่สหรัฐฯ ต้องการสำรวจถึงความ เป็นไปได้ในการจัดทำข้อตกลงป้องกันการติดตั้งอาวุธทำลายล้างร้ายแรงในท้องทะเล⁴

ในปี ค.ศ. 1969 สหภาพโซเวียตได้เสนอร่างสนธิสัญญาเพื่อการปลอดทหารอย่างสมบูรณ์ในท้องทะเลภายในระยะที่ห่างชายฝั่งออกมา 12 ไมล์ทะเล ต่อคณะกรรมการ 18 ชาติ แต่สหรัฐฯเห็นว่า เป็นสิ่งที่ เป็นไปไม่ได้ในทางปฏิบัติ เพราะความยากลำบากในการตรวจสอบ และเห็นว่าควรจะหาทางประกันว่าท้องทะเลจะไม่เป็นที่แข่งขันกันทางอาวุธนิวเคลียร์เท่านั้น ก็น่าจะพอ⁵ ในการนี้สหรัฐฯได้เสนอร่างสนธิสัญญาเพื่อการพิจารณาด้วย โดยห้ามการติดตั้งอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธทำลายร้ายแรงอื่น ๆ รวมถึงฐานที่เคลื่อนที่ได้ของอาวุธดังกล่าว ในระยะชายฝั่ง 3 ไมล์ทะเล⁶

1 Resolution 2467 (XXIII) on 12 December 1968.

2 The United Nations and Disarmament 1945-1970, p.180.

3 Ibid.

4 Ibid., p.181.

5 Document DC/232, Annex C, ENDC/239.

6 Ibid., ENDC/249.

อย่างไรก็ดี ในขณะที่กำลังประชุมกันอยู่นั้นเอง สหรัฐฯและสหภาพโซเวียตก็ได้ร่วมกัน เสนอร่างสนธิสัญญาฉบับใหม่ ให้ห้ามการติดตั้งอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธทำลายร้ายแรงอื่น ๆ ในท้องทะเล ในบริเวณทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่องที่กำหนดไว้ในอนุสัญญากรุงเวียนนา ว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง ปี ค.ศ.1958 (คือ 12 ไมล์ทะเล) รวมถึงการสร้าง และติดตั้งสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเก็บ ทดลอง หรือใช้อาวุธดังกล่าวด้วย และให้รัฐภาคี มีสิทธิที่จะ เข้าตรวจสอบกิจกรรมที่น่าสงสัยได้ โดยปราศจากการแทรกแซงในกิจกรรมหรือสิทธิ ที่ได้รับการรับรองไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศ และแนะนำให้รัฐภาคีปรึกษาและร่วมมือกันในการกำจัดปัญหานั้น ¹

ร่างนี้ได้รับการแก้ไขทั้งในที่ประชุมคณะกรรมการ 18 ชาติ และสมัชชาจนกระทั่ง ถึงปี ค.ศ.1970 จึงเสร็จสมบูรณ์ อย่างไรก็ดี ใจความสำคัญยังคงเป็นไปตามเดิม สมัชชา จึงได้ลงมติรับรองและเชิญชวนให้รัฐต่าง ๆ ลงนามในการประชุมครั้งที่ 25 ปี ค.ศ.1970 นั้นเอง ² สนธิสัญญาฉบับนี้เปิดให้ประเทศต่าง ๆ ลงนามในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1971 และมีผลใช้เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม ค.ศ.1977 ปัจจุบันมีประเทศต่าง ๆ เป็นภาคีแล้ว 73 ประเทศ ประเทศไทยปัจจุบันยังไม่ได้เข้าร่วมลงนามและยังมิได้ทำภาคยานุวัติเป็นภาคี สนธิสัญญาฉบับนี้

2.4.5 อนุสัญญาห้ามหรือจำกัดการใช้อาวุธตามแบบบางประเภทที่อาจก่อให้เกิดอันตรายอย่างรุนแรง หรือมีผลอย่างไม่เลือก (Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May Be Deemed to Be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects)

ในปี ค.ศ.1973 คณะกรรมการกาชาดสากล (International Committee of the Red-Cross-ICRC) ได้จัดการประชุมผู้เชี่ยวชาญจาก 20 ประเทศขึ้น และสรุปว่า อาวุธเพลิงทิ้งมวล รวมทั้งอาวุธตามแบบบางประเภทก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงหรือมีผลอย่างไม่เลือก จึงควรห้ามใช้ ³ ปัญหาของการห้ามใช้อาวุธประเภทนี้ได้ถูกพิจารณา

1
Ibid., CCD/266.

2
Resolution 2660 (XXV) on 7 December 1970.

3
The United Nations Disarmament Yearbook 1977 (New York :

ในการประชุมทางการทูตว่าด้วยการยืนยันการใช้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในเรื่องอาวุธตามแบบ (Diplomatic Conference on the Reaffirmation of International Humanitarian Law Applicable on Conventional Weapons) ในระหว่างปี ค.ศ.1974-1976 อย่างไรก็ดี ไม่ปรากฏความคืบหน้าในเรื่องนี้สัก เพราะปัญหาจากประเทศที่มีความก้าวหน้าในการผลิตอาวุธตามแบบ กล่าวคือ สหรัฐฯ เห็นว่าอาวุธดังกล่าวไม่นับว่าไม่มีมนุษยธรรมในทางทหาร แต่ควรจะทำให้อายุการใช้งานสั้นลงเท่านั้น ส่วนสหภาพโซเวียตเห็นว่าเรื่องนี้ควรจะมีการพิจารณากันในหน่วยงานของการลดอาวุธ เพราะเป็นเรื่องของการลดอาวุธ¹

ในปี ค.ศ.1977 สมัชชาได้ตัดสินใจที่จะจัดการประชุมขึ้นในปี ค.ศ.1979 เพื่อหาข้อตกลงในการห้ามใช้และกำกวดการใช้อาวุธดังกล่าว ในระหว่างวันที่ 10-28 กันยายน ค.ศ. 1979 โดยให้มีขึ้น ณ นครเจนีวา จากการประชุมดังกล่าวได้มีการร่างสนธิสัญญาเพื่อการนี้ขึ้น แต่ยังไม่บรรลุผลสำเร็จ สมัชชาจึงมีมติให้มีการประชุมกันต่อไป²

ในการประชุมสมัชชาครั้งที่ 35 ปี ค.ศ.1980 ร่างสนธิสัญญาดังกล่าวได้ถูกนำเสนอต่อสมัชชา โดยมีใจความโดยสังเขปว่า ห้ามใช้อาวุธซึ่งมีผลในชั้นปฐมในการทำอันตรายต่อร่างกายมนุษย์โดยขึ้นส่วนซึ่งไม่สามารถตรวจพบได้จากการเอกซ-เรย์ ห้ามและกำกวดการใช้ทุ่นระเบิด กับระเบิด ระเบิดเพลิง และกับดัก ทั้งนี้รวมถึงกฎเกณฑ์เพื่อป้องกันพลเรือนและวัตถุของพลเรือนจากอันตรายจากอาวุธตามแบบดังกล่าว ร่างสนธิสัญญาดังกล่าวได้รับการรับรองโดยปราศจากการลงคะแนนเสียง³

สนธิสัญญานี้เปิดให้มีการลงนามเมื่อวันที่ 10 เมษายน ค.ศ.1981 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ.1983 ปัจจุบันมีประเทศเข้าร่วมเป็นภาคี 23 ประเทศ ปัจจุบันประเทศไทยยังมีได้ลงนามหรือภาคยานุวัติ เป็นภาคีของสนธิสัญญานี้แต่ประการใด

1
Ibid., p.230.

2
Resolution 34/82 on 11 December 1979.

3
Resolution 35/153 on 12 December 1980.

2.5 ผลงานอื่น ๆ

นอกจากสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมา สหประชาชาติยังมีผลงานอื่น ๆ ที่สะท้อนถึงบทบาทของคนที่สำคัญคือ

2.5.1 เอกสารสุดท้ายและเอกสารสรุป (Final Document and Concluding Document)

ในปี ค.ศ. 1978 สมัชชาได้จัดประชุมวาระพิเศษว่าด้วยการลดอาวุธขึ้นเป็นครั้งแรก และได้จัดทำเอกสารสุดท้าย (Final Document) ขึ้น เพื่อกำหนดแนวทางพื้นฐานในการดำเนินงานด้านการลดและควบคุมอาวุธ โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นบทนำ กล่าวถึงความเป็นมาของการแข่งขันทางอาวุธในปัจจุบัน และความจำเป็นของการมีเอกสารสุดท้าย

ตอนที่ 2 เป็นปฏิญญาระบุถึงเป้าหมาย ความสำคัญ และหลักการของการลดอาวุธ โดยชี้ว่า การลดอาวุธโดยทั่วไปและสมบูรณ์เป็นวัตถุประสงค์สูงสุดของกระบวนการลดอาวุธ และเห็นว่าการลดอาวุธ เป็นความผูกพันของรัฐสมาชิกทุกรัฐ ซึ่งมีสิทธิจะเข้าร่วมอย่างเท่าเทียมกันและ เป็นความรับผิดชอบขั้นปฐมของรัฐที่มีอาวุธนิวเคลียร์และรัฐที่มีอำนาจทางทหารอื่น ๆ

ตอนที่ 3 เป็นโครงการของการปฏิบัติงาน ซึ่งจะ เป็นแนวทางการดำเนินงานเพื่อลดอาวุธต่อไป โดยในด้านอาวุธนิวเคลียร์ได้ระบุว่า ประเทศนิวเคลียร์จะต้องมีการลดอย่างได้ดุลโดยคำนึงถึงทั้งจำนวนและคุณภาพของอาวุธ การตั้งเขตปลอดนิวเคลียร์ ฯลฯ ในด้านอาวุธตามแบบที่ระบุถึงการเจรจาเพื่อจำกัดการส่งผ่าน (ให้ซื้อ-ขาย ช่วยเหลือ ฯลฯ) อาวุธตามแบบระหว่างประเทศ เป็นต้น

ตอนที่ 4 เป็นการกำหนดเครื่องมือ (องค์กรและหน่วยงาน) ต่าง ๆ ด้านการลดและควบคุมอาวุธ เพื่อช่วยเหลือและดำเนินงานในการลดอาวุธ

เอกสารสุดท้ายนี้สหประชาชาติได้ยึดถือ เป็นแนวทางกว้าง ๆ ในการดำเนินงานด้านการลดและควบคุมอาวุธ โดยตั้งใจที่จะเพิ่มความมั่นคงของชาติทั้งหมดให้ก้าวหน้าขึ้น และย้ำถึงบทบาทในฐานะ เป็นตัวกลางและความรับผิดชอบขั้นปฐมของสหประชาชาติในการลดอาวุธตามกฎบัตร¹

ในปี ค.ศ.1982 ซึ่งเป็นทศวรรษที่สองแห่งการลดอาวุธ สมัชชาได้จัดประชุม วาระพิเศษว่าด้วยการลดอาวุธครั้งที่สองขึ้น และมีการรับเอารายงานของคณะกรรมการ เฉพาะกิจของการประชุมสมัชชาวาระพิเศษเป็นเอกสารสรุป (Concluding Document) โดยในเอกสารนี้ได้ชี้ว่า วัตถุประสงค์ ความสำคัญ และหลักการต่าง ๆ ที่ได้ระบุไว้ในเอกสาร สุตท้ายนั้น สมัชชาเห็นว่ายังไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรจากประเทศต่าง ๆ โครงการปฏิบัติ งานส่วนใหญ่ก็ยังไม่ได้รับการปฏิบัติ อย่างไรก็ตามก็ได้แสดงความหวังว่า เป้าหมายต่าง ๆ จะบรรลุผลสำเร็จและเรียกร้องให้รัฐสมาชิกต่าง ๆ ดำเนินความพยายามต่อไปด้วย เอกสารสรุป ยังได้ระบุถึงการรณรงค์ลดอาวุธของโลกเป็นครั้งแรก และยืนยันความสำคัญของเอกสารสุดท้าย ว่าเป็นข้อผูกพันสำหรับรัฐในการใช้เพื่อการเจรจาลดอาวุธ¹ และตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา สมัชชา ได้ดำเนินการรณรงค์เพื่อให้มีการลดอาวุธอย่างจริงจังในสังคมทุกระดับ และทั่วทุกภูมิภาคทั่วโลก โดยผ่านองค์การที่มีใช้ของรัฐบาล สื่อมวลชน สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และเอกชนที่มีความ สนใจในเรื่องการลดอาวุธ สหประชาชาติเองนอกจากเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการลดอาวุธไปทั่ว ทุกภูมิภาคของโลก ยังจัดสัมมนาประชุมเกี่ยวกับเรื่องการลดอาวุธในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก และที่สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ ฯลฯ

2.5.2 การสนับสนุนการทำสนธิสัญญาห้ามอาวุธนิวเคลียร์ในละตินอเมริกา (Treaty for the Prohibition of Nuclear Weapons in Latin America)

ในการประชุมสมัชชาครั้งที่ 17 ในปี ค.ศ.1962 บราซิล โบลิเวีย ชิลี และเอกวาดอร์ ได้ร่วมกันเสนอร่างมติเกี่ยวกับการจัดตั้ง เขตปลอดนิวเคลียร์ในละตินอเมริกา ซึ่งสมัชชาได้ตกลงจะพิจารณาเรื่องนี้ในการประชุมครั้งที่ 18 ในระหว่างการรอกการประชุมครั้ง ค่อไปนั่นเอง ประธานาธิบดีแห่งโบลิเวีย บราซิล เอกวาดอร์ และเม็กซิโก ก็ได้ร่วมกัน ประกาศว่า รัฐบาลต่าง ๆ ดังกล่าวกำลังเตรียมที่จะลงนามในความตกลงหลายฝ่ายที่จะห้าม ประเทศต่าง ๆ ในละตินอเมริกา ผลิต รับ เก็บสะสม หรือทดลองอาวุธนิวเคลียร์ หรือเครื่องมือ ในการสังนิวเคลียร์²

1
Concluding Document, para.62.

2
The United Nations and Disarmament 1945-1970, p.335.

สหประชาชาติในการประชุมสมัชชาครั้งที่ 18 ได้ลงมติเห็นชอบกับร่างมติและคำประกาศดังกล่าว และเรียกร้องให้ทุกประเทศ โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจนิวเคลียร์ให้ความร่วมมือต่อประเทศละตินอเมริกา พร้อมทั้งขอให้เลขาธิการสหประชาชาติให้ความช่วยเหลือต่อประเทศเหล่านั้น เมื่อได้รับการขอร้อง¹

ต่อมาเมื่อได้มีการลงนามในสนธิสัญญาห้ามอาวุธนิวเคลียร์ในละตินอเมริกา เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1967 แล้ว สมัชชาก็ได้มีมติเรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศที่ครอบครองอาวุธนิวเคลียร์ลงนามในสนธิสัญญาดังกล่าว เพื่อประกันความมั่นคงตามหลักการแห่งสนธิสัญญานั้น² ซึ่งเป็นการให้ความสนับสนุนตั้งแต่ต้นจนท้ายสุด

2.5.3 มติสนับสนุนปฏิญญาว่าด้วยการกำหนดให้แอฟริกา เป็น เขตปลอดนิวเคลียร์
(Declaration on the Denuclearization of Africa)

ในปี ค.ศ. 1959 ฝรั่งเศสได้ประกาศจะทำการทดลองระเบิดนิวเคลียร์ในบริเวณทะเลทรายซาฮารา ซึ่งได้ทำความวิตกกังวลให้แก่ประเทศในบริเวณนั้น เป็นอย่างมาก ในวันที่ 13 สิงหาคม ค.ศ. 1959 โมร็อกโกได้ขอให้สมัชชาพิจารณาปัญหานี้เป็นกรณีด่วน เพราะมีความกังวลต่อประชาชนของคนในบริเวณนั้นและฝรั่งเศสก็ปฏิเสธคำขอร้องให้งดการทดลองของโมร็อกโกด้วย³

ในวันที่ 4 พฤศจิกายน โมร็อกโกพร้อมกับประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดอีก 21 ประเทศ ได้ร่วมกันเสนอร่างมติดต่อสมัชชา ซึ่งสมัชชาก็ได้ให้การรับรอง มติดังกล่าวแสดงความเสียใจที่ฝรั่งเศสยืนยันที่จะทดลองระเบิดนิวเคลียร์ต่อไป และขอให้ฝรั่งเศสละเว้นการทดลองดังกล่าวเสีย⁴

1
Resolution 1911 (XXIII) on 27 November 1963.

2
Resolution 2286 (XXII) on 5 December 1967.

3
UN Yearbook 1959, p.13.

4
Resolution 1379 (XIV) on 20 November 1959.

แม้ว่ามตินี้จะไม่ประสบผลแต่อย่างใด เพราะในปี ค.ศ. 1960 ฝรั่งเศสได้ทดลอง
ระเบิดนิวเคลียร์ครั้งแรกในซาฮารา รัฐต่าง ๆ ในแอฟริกาได้ใช้ความพยายามอย่างมาก
เพื่อให้ทวีปแอฟริกา เป็นเขตปลอดนิวเคลียร์ ในปีเดียวกันนั้นเอง เอธิโอเปีย กานา มาลี
โมร็อกโก ไนจีเรีย ซูดาน และสหภาพสาธารณรัฐอาหรับ ได้ร่วมกันเสนอร่างมติต่อสมัชชา
ขอร้องให้รัฐทั้งหลายละเว้นจากการทำการทดลอง หรือดำเนินการทดลองต่อไปซึ่งอาวุธ
นิวเคลียร์หรือขีปนาวุธนิวเคลียร์ในแอฟริกา และกำจัดและละเว้นจากการก่อตั้งฐานทัพ และ
ฐานปล่อยจรวดในแอฟริกาซึ่งตั้งใจจะใช้เพื่อการทดลอง สะสม หรือเคลื่อนย้ายอาวุธเหล่านั้น
และ เชื้อเชิญให้รัฐทั้งหมดยอมรับและเคารพในความเป็นเขตปลอดนิวเคลียร์ของแอฟริกา
อย่างไรก็ดี ร่างมตินี้ไม่ได้ถูกเสนอเพื่อการลงคะแนนในปีนั้น

ในปีถัดมาในการประชุมสมัชชาครั้งที่ 16 ร่างดังกล่าวได้ถูกเสนอเข้าสมัชชาโดย
ประเทศร่วมเสนอชุดเดิม ร่วมกับประเทศอื่น ๆ คือ คองโก ไนจีเรีย เซียร์ราเลโอน ไชมาเลีย
และตูนิเซีย โดยแก้ไขใหม่เล็กน้อย¹ และได้รับเสียงสนับสนุนถึง 55 ศักดิ์าน 0 และงด
ออกเสียง 44 (สหภาพโซเวียต-สนับสนุน สหรัฐา-งด)

ในการประชุมสมัชชาครั้งที่ 20 ปี ค.ศ. 1965 ประเทศแอฟริกา 34 ประเทศ
ได้เสนอ "ปฏิญญาว่าด้วยการกำหนดให้แอฟริกาเป็นเขตปลอดนิวเคลียร์" ให้สมัชชาพิจารณา
สนับสนุน ปฏิญญาดังกล่าวเป็นปฏิญญาขององค์การเอกภาพแอฟริกา (Organization of
African Unity-OAU) ซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศในภูมิภาค แต่เพื่อให้ปฏิญญา
ดังกล่าวได้รับหลักประกันจากองค์การระดับโลก ประเทศแอฟริกาในสหประชาชาติ 28
ประเทศ ซึ่งเป็นตัวแทนขององค์การเอกภาพแอฟริกาจึงได้เสนอผู้ติดต่อสมัชชาเพื่อให้สนับสนุน
ต่อปฏิญญาดังกล่าว ผู้ติดต่อก็เสนอมีหลักการประกอบด้วย

1. ประเทศต่าง ๆ เคารพในทวีปแอฟริกาว่าเป็นเขตปลอดนิวเคลียร์
2. ประเทศต่าง ๆ ละเว้นจากการใช้ หรือขู่ว่าจะใช้อาวุธนิวเคลียร์ต่อทวีปแอฟริกา
3. ประเทศต่าง ๆ ละเว้นจากการทดลอง ผลิต หรือนำเข้า อาวุธนิวเคลียร์ในทวีป

แอฟริกา

1
Resolution 1952 (XVI) on 24 November 1961.

4. ประเทศต่าง ๆ ที่ครอบครองอาวุธนิวเคลียร์และมีสมรรถนะในด้านนั้น จะต้องไม่ส่งอาวุธนิวเคลียร์ ข้อมูลทางเทคนิคหรือความช่วยเหลือทางเทคโนโลยีให้อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐใด ๆ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งจะช่วยให้รัฐดังกล่าวสามารถผลิตหรือใช้อาวุธนิวเคลียร์ในทวีปแอฟริกาได้¹

สมัชชาได้มีมติสนับสนุนผู้ติดตามดังกล่าวด้วยคะแนนเสียง 105 งดออกเสียง 2 ทั้งสหรัฐฯ และสหภาพโซเวียตให้ความสนับสนุน ด้วยการสนับสนุนของสหประชาชาติในครั้งนี เป็นการสนับสนุนการดำเนินงานภายนอกสหประชาชาติ คือ การดำเนินงานของ OAU ที่ต้องตามหลักและแนวทางในการลดอาวุธของสหประชาชาติ สำหรับกรณีที่ยกขึ้นมาข้างต้นทั้งสองให้การสนับสนุนนั้น อาจเป็น เพราะต้องการเอาใจประเทศโลกที่สามในแอฟริกา และเห็นว่าตนไม่มีความจำเป็นที่จะต้องทดลองระเบิดนิวเคลียร์ของตนในบริเวณนั้น นอกจากนั้น เขตปลอดนิวเคลียร์ก็เป็นนโยบายที่ยกขึ้นมาข้างต้นทั้งสองให้ความสนับสนุนอยู่แล้ว *

ในบางครั้งแม้ว่าสหประชาชาติจะไม่ได้เป็นผู้ริเริ่มจัดทำ หรือสนับสนุนการทำสนธิสัญญาเพื่อการลดอาวุธ แต่ก็มิได้มีบทบาทในทางอ้อมโดยรับจดทะเบียนสนธิสัญญาเหล่านั้นและสนับสนุนให้ประเทศสมาชิกลงนาม เช่น สนธิสัญญาแอนตาร์กติก เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ผลงานของสหประชาชาติล้วนออกมาในรูปของการควบคุม (Control) มากกว่าการลด (Reduction) ตามความหมายที่แท้จริง อย่างไรก็ตามสหประชาชาติถือว่าการควบคุมนี้เป็นมาตรการหนึ่งในการลดอาวุธ ซึ่งต้องดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยมีจุดมุ่งหมายสุดท้ายอยู่ที่การลดอาวุธโดยทั่วไปและสมบูรณ์ (General and Complete Disarmament) นั่นเอง แต่เนื่องจากเรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ และเกี่ยวข้องกับเรื่องอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง ดังนั้น การที่จะทำให้บรรลุผลอย่างสมบูรณ์ในระยะเวลานั้นสั้นย่อมเป็นไปไม่ได้ แต่กระนั้นก็ดี สหประชาชาติก็พยายามดำเนินงานอย่างแข็งขัน เพื่อก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคง และให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายในที่สุด ในปัจจุบัน สหประชาชาติก็ยังคงใช้ความพยายามดังกล่าวอยู่ต่อไป เช่น การพยายามจัดทำสนธิสัญญาห้ามใช้อาวุธนิวเคลียร์ การห้ามการทดลองอาวุธนิวเคลียร์โดยเด็ดขาด การตั้งเขตปลอดนิวเคลียร์ในเอเชียใต้และในตะวันออกกลาง การจัดหามาตรการการสร้างควมไว้วางใจซึ่งกันและกัน การจัดวางแผนงานเพื่อลดอาวุธโดยทั่วไปและสมบูรณ์

¹ Resolution 2033 (XX) on 3 December 1963.

* โปรดดูรายละเอียดในบทที่ 3.

การศึกษาถึงมาตรการในการลดอาวุธตามแบบ ฯลฯ โดยตั้งความหวังว่า ผลสำเร็จที่เป็น
รูปธรรมของการลดอาวุธจะ เกิดขึ้นจากความพยายามดังกล่าว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย